



ΑΜΑΡΤΙΑΙ ΓΟΝΕΩΝ

«Και πᾶγμα βραχὺ πολλάκις καὶ ὄμμα μᾶλλον ἐποίησεν ἢ μάχαι μαριόνετροι καὶ παρατάξεις αἱ μέγισται καὶ πολιορκίαι πόλεων».

(ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ)

— Ντόλου Γκρίτσιε. . . Ντόλου Γκρίτσιε . . .
κάτω οἱ Ἕλληνες. . . κάτω ἡ Ἑλλάς. . .

Μέσα ἀπὸ τὰ κλεισμένα παράθυρα φθάνει πάντοτε, σὰν ἀπὸ τροχυσμένου πέλαγος, ἡ βοή τοῦ μαινομένου πλήθους.

— Ντόλου Γκρίτσιε. . . Ντόλου Γκρίτσιε. . .

Θέλουν ὅλοι τὴν Ἑλλάδα νὰ τὴν ποδοπατήσουν, νὰ τὴν σχίσουν, νὰ τὴν ξεαφανίσουν ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς. . . νὰ μὴ ὑπάρχη πιά εἰς τὸν κόσμον.

Καὶ μέσα εἰς τὸ κλειστὸν δωμάτιον, σκυμμένη εἰς τὴν πολυθρόνα μὲ κοκκινισμένα μάτια ἢ δυστυχησμένη, ἀκούει τὴν κραυγὴν αὐτὴν ποῦ φθάνει ἐναντίον της, καὶ κάθε νέα ἀχλοβοή σφίγγει μὲ πόνον τὰ στήθη της. . .

Κατηραμένη νὰ ἦτο ἡ ὥρα, ποῦ ἔκλινε τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν θυσίαν! Κατηραμένη ἡ ὥρα, ποῦ φρέσσοσα τὴν ἀκοὴν εἰς τὴν συνειδησίην της ἔκαμνε τὸ δέλημα τῶν γονέων της. . .

Σήμερον, τὸ σπίτι αὐτὸ ποῦ ἦτο ἰδικὸν της, ἦτο σπίτι βουλγαρικό, τὸ ὄνομά της ὄνομα Βουλγάρου, τὰ παιδιά ποῦ ἔβλεπε γύρω της εἶχαν αἷμα βουλγαρικόν. . .

Ἀναγκασμένη σχεδὸν καθ' ἡμέραν ν' ἀκούη τὰς χειροτέρας ὕβρεις, τὰς βδελυρωτέρας σκυφαντίας, τοὺς ποταπωτέρους ὑπαινιγμούς ἐναντίον τοῦ γένους της, ἐναντίον παντός, ὅτι Ἕλληνικόν, ἔπρεπε νὰ σκύβη χωρὶς ἀντίρρησην, νὰ πνίγη ὅτι ἠσθάνετο μέσα εἰς τὴν ψυχὴν της, νὰ κάμνη τὸν κουτόν, τὸν κωφόν, τὸν ἀναίσθητον, διὰ νὰ κρατήσῃ τοῦλάχιστον χάριν τῶν παιδιῶν της τὴν δικαίην ἡσυχίαν της.

Αὐτὴ δὲν εἶχε δικαίωμα οὔτε νὰ ἔχη γνώμην, οὔτε νὰ συζητήσῃ, οὔτε νὰ ὑπερασπισθῇ. . . Ἀφοῦ ἐπῆρε Βουλγαρον ἦτο Βουλγάρα πλέον,

καὶ γυναῖκα Βουλγάρου δὲν ἤμποροῦσε νὰ ἔχη ἄλλα αἰσθήματα παρὰ βουλγαρικά. . .

Καὶ ὁ βίος αὐτός, καὶ τὸ ὑπομονητικόν αὐτὸ μαρτύριον ἐξηκολούθει χρόνια τώρα. . .

Μία ἀπὸ τῆς μαρτυρικαῖς Ἑλληγοπούλαις τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας μας, ὅπου ἐπάτησε ἀσκήματα τὸ πόδι τοῦ Βουλγάρου, ὑπέστη καὶ αὐτὴ τὴν θλιβερὰν τύχην τῶν περισσοτέρων συντρόφων της. . .

Οἱ κατακτηταί, βαίνοντες μὲ ὄρισμένον σχέδιον, ἔχοντες πρὸ ὀφθαλμῶν καὶ τὴν καταφανῆ διαφορὰν τῶν νέων Ἑλληνίδων, κομφῶν, λεπτῶν, ὄμοιων, ἀνεπτυγμένων, ἐμπρὸς εἰς τὰς Βουλγαρίδας ὁμοφύλους των, δὲν παρέλειπον μέσον διὰ νὰ τὰς ἐκλύουν εἰς τὴν παγίδα.

Ὁ γάμος μὲ Ἑλληνίδα ἦτο τὸ μόνον των ὄνειρον. . . Καὶ κατὰ τὰ ἐννέα δέκατα δὲν ἦτο δύσκολον νὰ τὸ κατορθώσουν. . .

Οἱ δυστυχισμένοι γονεῖς, βλέποντες ὅτι ἦσαν ἀναγκασμένοι πλέον νὰ ζήσουν μὲ τὸν κατακτητὴν, πιεζόμενοι ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη, ἐκλυόμενοι ἀφ' ἑτέρου ἀπὸ τὰ ἀξιώματα τῶν ὑποψηφίων γαμβρῶν, ἐνέδιδον καὶ παρέδιδον τὰ παιδιά των. . .

Καὶ ὅπως αἱ περισσότεραι, καὶ αὐτὴ, νέα, κομψή, χαριτωμένη, ὑπέστη τὴν τύχην των. Ἔγινε σύζυγος Βουλγάρου.

Γρήγορα, πολὺ γρήγορα ὁμως, εἶδεν ὅτι ἡ τιμοφρία δὲν ἦτο μακρὰν!

Ἦτο μέσα εἰς τὴν ἰδίαν πράξιν της, καὶ ὀλίγας ἡμέρας μόλις κατόπιν, ἤρχισε νὰ αἰσθάνεται τὰς συνεπείας. . .

Ἄλλ' ἦτο πλέον ἀργά! . . . Τώρα ἀκόμη μίαν φοράν, σὰν βαθεῖα πνιγ-

ματα μέσα εις τὸ στήθος της, ἔφθαναν αἱ φωναὶ τοῦ ἀφηνιασμένου πλήθους:

— Ντόλου Γκορτία... Ντόλου Γκορτίαιε...

Μέσα εις τὸ ἴδιον δωμάτιον, δύο νέοι, ὁ ἓνας μὲ κρημασμένον ἀκόμη τὸ χέρι ἀπὸ ἐπίδεσον, ὁ ἄλλος περιπατῶν ἐπάνω πάτω, ἀκούουν τὰς φωνὰς μὲ σκυμμένον κεφάλι, χάρις νὰ βγάλουν μιλιά.

— Ὁχι, θεῖα!... τίποτε πιά δὲν ἤμπορεῖ νὰ γίνῃ... Τὸ παιρογονικὸν μίσος, ποῦ ἄλλογον καιρὸν ἔμεινε κοιμισμένον διὰ τὸν κοινὸν ἀγῶνα κατὰ τοῦ Τούρκου, ἐξύπνησε ἀκόμη βαθυτέρα... Ἀκούτε;... ἀκούτε τῆς φωνῆς;... δὲν εἶναι λοιπὸν φωναὶς ἀτόμου μόνον αὐταῖς... Εἶνε ἡ ψυχὴ ὅλης τῆς Βουλγαρίας, τοῦ στρατοῦ, τοῦ λαοῦ, τῶν ἀνεπτυγμένων της... Ἰσως ἡμέραι μόνον μᾶς χωρίζουν ἀπὸ τὰς ἐπισημοὺς ἐξορραξίας... ὦραι ἰσως... Τίποτε δὲν ἤμπορεῖ νὰ τὰς ἀποσοβῆσῃ πιά...

Ἡ δυστυχισμένη ἔκρινε ἀκόμη βαθυτέρα τὸ πρόσωπον εἰς τὰ χέρια της μὲ πνιγμένον γόον.

— Ἀχ! καὶ μήπως δὲν εἶνε μῆνας τώρα κηρυγμένος πόλεμος ἔπειτα ἀπὸ ὅ,τι ἔγινε εἰς τὴν Νιγρίταν καὶ τὴν Ἀγγίταν!... ἐστὲναξεν ὁ ἐξαδελφός του, σηκωνόμενος καὶ αὐτὸς καὶ βηματίζων ἀπὸ τὴν ἄλλην πλευρὰν.

— Αἱ! νὰ φύγω... νὰ φύγω!... Νὰ μὴν ἦταν νὰ φύγῃ ἀπόψε, τώρα ἀμέσως τὸ ἀτιμόλοισόν!... ἐξηκολούθησεν ὁ νέος. Νὰ συλλογίζωμαι ὅτι ἤμπορεῖ αὐτὴν τὴν ὥραν τὸ τουφέκι νὰ ἔχη ἀνάγη καὶ ἐγὼ νὰ εἶμαι ἐδῶ, μὲ τὸν κίνδυνον νὰ μ' ἐμποδίσουν.

Λάμπις παροδικὴ σὰν ἀστραπὴ ἐφώτισε τὸ πρόσωπον τοῦ ἐξαδέλφου του, λάμπις ὅμως σβύσασα ἀμέσως, μόλις τὸ βλέμμα του ἐπέρασεν ἐπάνω ἀπὸ τὴν θλιμμένην μορφήν ποῦ ἔσκυπτεν ἀκίνητος ἐπάνω εἰς τὴν πολυθρόνα.

Ὁ νέος ποῦ ἔβλεπε, ὁ ἐξαδελφός του, ἦτο ἐφειδρὸς ἀνθυπολοχαγός τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ, πληγωθεὶς εἰς τὴν μάχην τῶν Γιαντιῶν καὶ ἔλθων μὲ ἀδειαν ν' ἀναρρώσῃ κοντὰ εἰς τοὺς ἰδιούς του.

Αὐτὸς δὲ ἦτο ὁ νεώτερος υἱὸς τῆς Βουλγαροκλαβωμένης, τῆς ὁποίας ἦτο καὶ ἡ μόνη παρηγορία καὶ ἀνακούφισις.

Διότι ἂν ὁ πρωτότοκος, ὁ μεγαλύτερος ἀδελφός του, ἀγριός, θυροβλοπιός, θρασύς, ἐκληροδόμησεν ὅλα, μέχρι καὶ τῆς ἐξωτερικῆς μορφῆς, ἀπὸ τὸν πατέρα του, αὐτός, πρῶτος, λεπτός, καλλιτέχνης τὴν ψυχὴν, ἀποστρεφόμενος βαθειὰ κάθε χυδαῖον, ὁμοιάζεν ὅπως δύο σταγόνας μὲ τὴν μητέρα του. Ἦτο πιστὴ εἰκὼν τῆς φυλῆς της,

τῆς φυλῆς εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει καὶ ὁ ἴδιος, τὸ ἠσθάνετο τὸ ἔβλεπε τοῦ τὸ ἔλεγε ἡ ψυχὴ του! Δὲν εἶχε τίποτε κοινὸν αὐτός, οὔτε ἐξωτερικῶς οὔτε ἐσωτερικῶς, μὲ τοὺς ἀνθρώπους αὐτοῦς, ὅπου τὸν ἔρωσε τὸ εἰμαρμένον του... Χάσματα... κόσμοι δλόκληροι ἐχώριζαν τὴν ἀντίληψίν του ἀπὸ τὴν ἰδίαν του.

— Καὶ τὸ μόνον ποῦ λυποῦμαι, ἐξηκολούθησεν ὁ ἀνθυπολοχαγός, τὸ μόνον ποῦ μὲ θλίβει εἰς αὐτὴν τὴν ἱστορίαν, εἰσθε σεῖς, καυμένη θεῖα, ... τὸ φοβερὸν αὐτὸ μαρτύριον, ποῦ βλέπω νὰ ὑποφέρετε καὶ σεῖς καὶ ὁ Φίλιππος καθημερινῶς. Ὡς ποῦ θὰ πάγῃ ἀρὰ γε αὐτὴ ἡ ἱστορία;... Δὲν θέλω οὔτε κἀν νὰ τὸ συλλογίζωμαι...

Ἡ δυστυχισμένη δὲν ἐσήκωσε τὸ κεφάλι της, ἔφερε μόνον χωρὶς λέξιν τὸ μανδύλι εἰς τὰ μάτια, ἐνθ' ὃ υἱὸς της ἐπλησίαζε καὶ ἐφίλει τὰ ἀσημωμένα μαλλιά της μὲ θλιμμένην στοργήν.

— Μὴ λυπάσαι, μητερούλα!... εἶπε, σώπασε!... δὲν ἐχάθησε ἀκόμη κάθε ἐλπίς... θὰ διορθωθοῦν ὅλα... Νὰ ἴδῃς ποῦ σ' τὸ λέγω ἐγὼ... θὰ διορθωθοῦν ὅλα...

Τὴν στιγμὴν ὅμως αὐτὴν ἡ βοή ἔφθασε πάλιν ἀκόμη ἐντονωτέρα, ἐνθ' ὅσον ἀπὸ τὴν ἀνοικτὴσαν θύραν εἰσώρμησε ζοηρός Ποροῦται, ἀνθυπολοχαγός, μὲ τὸν στακτερὸν βουλγαρικὸν μανδύαν, γυμᾶτος εὐρωστίαν καὶ ζωήν.

— Αἱ! εἶπε... ὄλος λάμπις καὶ χαρὰ εἰς τὰ μάτια, ἐτελείωσε... φεύγομε ἀπόψε!... ἔλαβα διαταγήν νὰ πάγω ἀμέσως εἰς τὸ σῶμά μου... φαίνεται ὅτι ἀπεφασίσθη νὰ τελειώσωμε μιά καὶ καλὴ!

Ἡ μητέρα του διὰ μᾶς, κατάχλωμη, ἐτινάχθη ὡς ἀπὸ ἐλατήριον ἐπάνω.

— Ἐλα... ἔλα!... ἐγέλασεν ἐκεῖνος, μὴν κἀνης ἔτσι καὶ δὲν εἶνε τίποτε... τὰ εἶπαμε τόσο καιρὸ... πρέπει νὰ τὴν πάρῃς πιά τὴν ἀπόφασίν σου...

— Τάνιε!... ἀνέκραξεν ἐκείνη ἀποφασισμένη Τάνιε, δὲν θὰ φύγῃς! δὲν θὰ πᾶς...

— Ἐλα, ἠούχασε καὶ θὰ ἴδῃς... τώρα εἰς τὴν ἀρχὴν σοῦ φαίνεται μεγάλο τὸ πρᾶγμα... ἔπειτα ἀπὸ λίγαις μέραις οὔτε θὰ τὸ συλλογίζωσαι...

— Τάνιε!... δὲν θὰ πᾶς νὰ σηκώσῃς ὅπλα ἐπάνω στὸ αἷμα τῆς μητέρας σου... ἐπάνω στὸ αἷμα τὸ δικό σου... Εἶνε καινούργημα... εἶνε ἐγκλημα...

— Οὐ... οὐ!, μεγάλα λόγια... ἐγέλασεν εἰρωνικῶς ὁ Ποροῦται καὶ, ὅσο γιὰ αἷμα, ἔννοια, σου, δὲν θὰ χυθῇ οὔτε σταλαγματιᾶ... Ἐκαὶ ποῦ εἶνε τὰ πρᾶγματα, δὲν θὰ προφθῆσῃ οὔτε μύτη νὰ ματώσῃ, καὶ οἱ Ἕλληνες θὰ βρεθοῦν πίσω ἀπὸ τὸν Βαρδάρη... Τὴν ἴδια ἡμέρα ὁ βουλ-

γαρικὸς στρατός θὰ μῆν' μεσ' τὴν Θεσσαλονίκη... — Εἶνε τροπὴ σου νὰ μιλῆς μ' αὐτὸν τὸν τρόπο, Τάνιε... διέκοψεν ἀγανακτημένη ἡ μητέρα του, τοῦλάχιστον ἀπὸ σεβασμὸν γιὰ τὴν μητέρα σου...

— Ἀφῆσέ τον, θεῖα! Μοῦ ἐπιτρέπεις νὰ τοῦ ἀπαντήσω ἐγὼ;... εἶπεν ὁ Δημοσθένης καὶ ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν ἐξαδελφόν του: Γιὰ πέσμου ἐμένα, Τάνιε... εἶπεν ἠσυχῶς, εἶσαι λοιπὸν τόσο βέβαιος ὅτι θὰ γίνουν ὅλα αὐτὰ ὅπως τὰ λές;... ὅτι δὲν ἔχει παρὰ νὰ φανῇ ὁ βουλγαρικὸς στρατός γιὰ νὰ χαθοῦν οἱ Ἕλληνες πίσω ἀπὸ τὸν Βαρδάρη;...

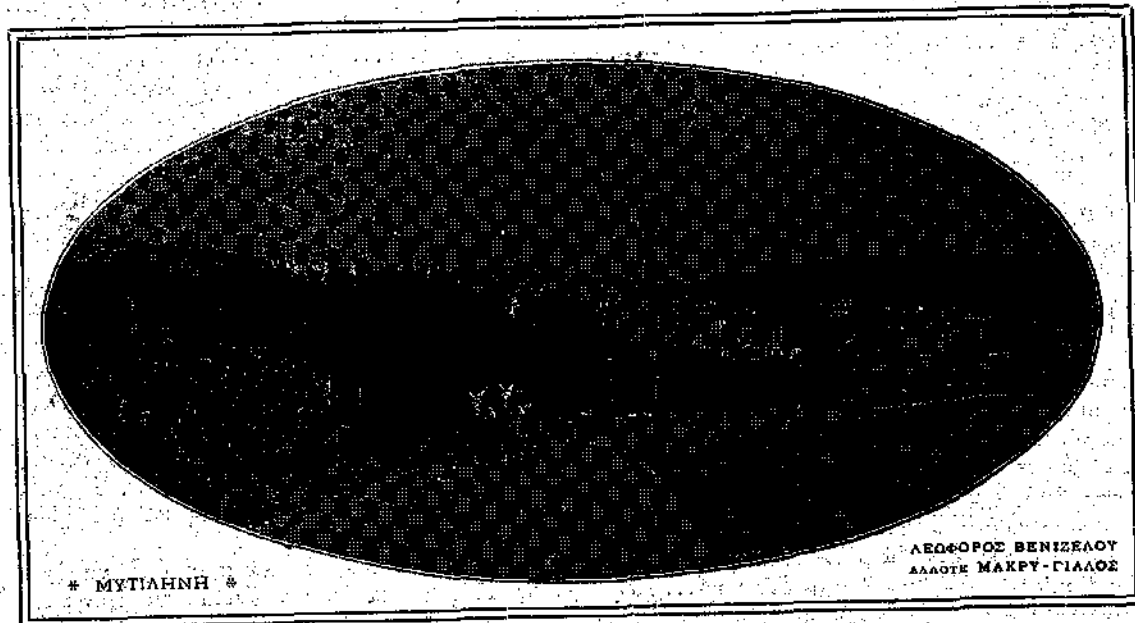
— Μοῦ φαίνεται περίεργο πῶς εὐδὲν εἶσαι

τὰ κάνει καὶ δικὰ του... Ὡστε καὶ οἱ Ἕλληνες ποῦ εἶχαν ἄλλοτε στὴν Σικελία καὶ στὴν Ἰταλία τὴν μεγάλην Ἑλλάδα πρέπει τώρα νὰ τῆς ἐχτοῦν...

Τὸ ἐπιχείρημα ἦτο δυνατόν καὶ ἐστενοχώρησε τὸν Ποροῦται.

— Μὰ... τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ μέρη αὐτὰ, διεμαρτυρήθη, μᾶς τὰ ἔδωσε μίᾳ ἐπίσημος συνθήκῃ...

— Ἀ! βέβαια... σὰν νὰ ἤμπορῃ μίᾳ συνθήκῃ μὲ μίᾳ τσίφρα νὰ κάμῃ ἓνα τόπο ἐλληνικὸ ἢ βουλγαρικὸ... Ἀλλὰ δὲν μοῦ ἀπήντησες, Τάνιε, εἰς ὅ,τι σ' ἐρωτοῦσα... Ἐγὼ σ' ἐρωτοῦσα ἂν εἶνε δικαίον καὶ σὺ μοῦ ἀπήντησες μὲ μίᾳ συνθήκῃν...



βέβαιος... ἀπήντησεν εἰρωνικῶς ἐκεῖνος. Περιμενε καὶ θὰ τὸ ἴδῃς, καὶ γι' αὐτὸ μάλιστα, πρᾶσθεσε, τὸ λέγω μιά καὶ καλὴ στὴν μητέρα νὰ ἠουχάσῃ, γιατί, ἂν πάρωμε τὴν Θεσσαλονίκη, ποῦ θέλομε ἐμεῖς, δὲν ἔχομε τίποτε πιά μὲ τοὺς Ἕλληνας καὶ ἤμποροῦμε νὰ ζήσωμε σὰν καλοὶ γείτονες... ἂν θέλουν, ἔννοεῖται, καὶ κείνοι...

— Μὰ καλὰ... διέκοψεν ὁ νέος, καὶ τὰ βροῖσεις δίκαια ἐπὶ αὐτὰ;... Εἶνε δικὰ σας ὅλα αὐτὰ τὰ μέρη ποῦ θέλετε νὰ πάρτε;...

— Καὶ μήπως δὲν κατέβηκαν ἐκεῖ οἱ Τσάρροι τῶν Βουλγάρων;... Ὑπέλαβεν ὀρμητικῶς ὁ Ποροῦται, καὶ πέρα κατὰ ἀκόμη... εἰς τὴν Ἀφρῖσα;...

— Ὡστε, κατὰ τὴν λογικὴν αὐτὴν, ὅπου πάγῃ κανεὶς γίνεται καὶ κύριος... ὅπου πατήσῃ κανεὶς

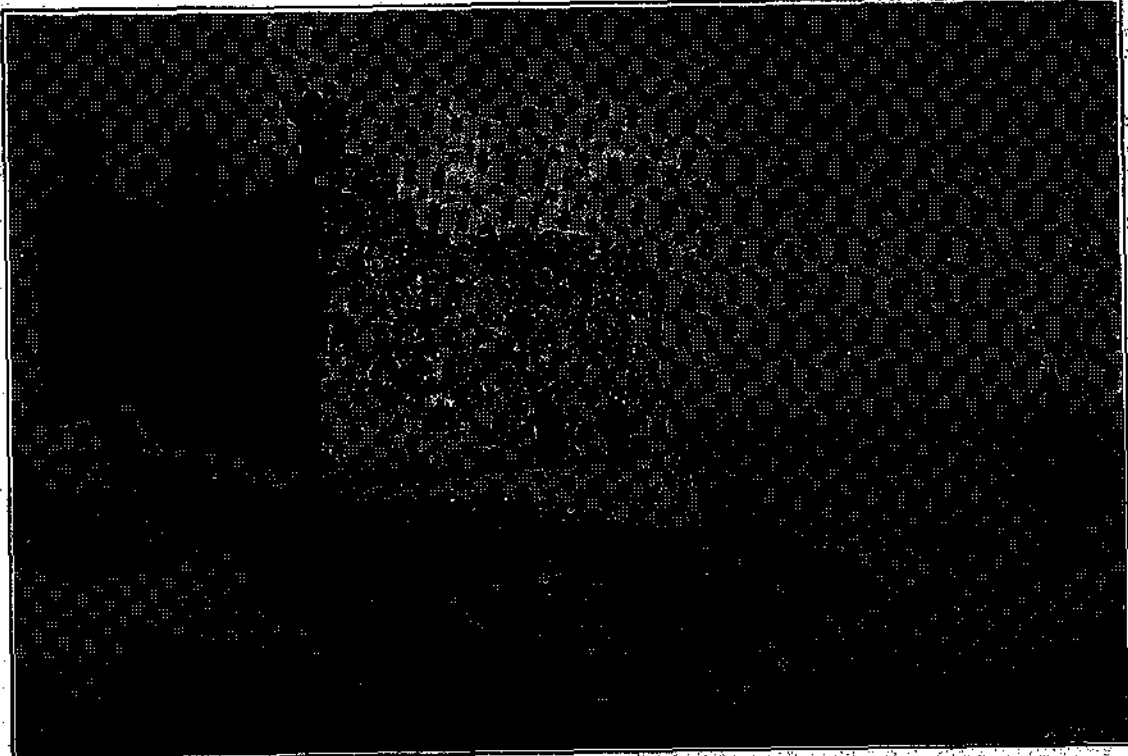
— Αἱ! τότε τί τὰ θές τί τὰ γυρεύεις... ἐξέσπασεν ὁ Τάνιε: ἄς τὰ ποῦμε καθαρά καὶ ἄς μὴ κρυβώμαστε πίσω ἀπ' τὸ δάκτυλό μας... Ἡ Βουλγαρία ἔχει τὸν περισσότερον στρατό, εἶνε ἡ δυνατωτέρα καὶ θὰ πάρῃ τὰ περισσότερα. Ἡ Βουλγαρία δὲν μπορεῖ νὰ ζῆσῃ χωρὶς Θεσσαλονίκη, αὐτὴ θὰ εἶνε οἱ πνευμονὸς της... ὁ λιμὴν ποῦ τῆς χρειάζεται...

— Ἀ! τέλος πάντων ἐφθάσαμε!... διέκοψεν ὁ ἀνθυπολοχαγός. Νὰ μας!... Ὡς τώρα μοῦ μιλοῦσες διὰ δικαιώματα καὶ συνθήκῃν... τώρα μοῦ φέρνεις τὸ ἔτσι θέλω... τὸ παίρνω γιατί μοῦ χρειάζεται...

— Τέλος πάντων τί θέλεις καὶ συζητεῖς... ἐξηκολούθησε μὲ τὸν ἴδιον τόνον ὁ Ποροῦται, αὐτὰ τὰ πρᾶγματα ξέρεις καλὰ τὰ λύνει τὸ σπαθὶ

και οχι τα επισημηματα... "Εχεις σπαθί;... τότε μίλεις...
 — Βλέπεις λοιπόν, Τάνιε... έσυμπέραναν ο ανθυπολοχαγός, ποια εινε η διαφορα μας και ποια η διαφορα των δυο μας λαων;... Εμεις εχομεν την λογικη της σκέψης και σεις την λογικη της βίας...
 — Ποια εινε η μεγαλυτερα... αυτο να ιδης...
 — Μα αυτα τα πραγματα, και μαλιστα απο μερους ενος εθνους, πρέπει να τρέπεται, Τάνιε, να τα λες... διέκοψεν αγανακτημένος ο ξεφειρος τότε δεν βλέπω τι διαφέρει ένα εθνος απο ένα λησάτην...
 — Αησται ελθε σεις, που θέλετε να γινετε μεγαλοι εις βάρος μας... απήντησεν εξατόμενος ο άλλος...
 — Τάνιε... διέκοψε σηκανομένη να επέμβη η μητέρα του...
 — Αφης, μητέρα... άντέτεινε βιαίως εκείνος, ανθρωποι βλέπεις που εχουν άπομη μούτρα και να μιλουν... Οι ήρωες της Αγγίτας...
 — Όσο γι' αυτό ναι... διέκοψεν ήρεμος πάλιν ο ανθυπολοχαγός, ένας με είκουσι Αληθινοι ήρωες που δεν πολεμουν με δόλους... ουτε σφάζουν γυναίκες και παιδια!...
 Ο νέος Βουλγαρος εκοκινισε σαν να εδέχθη ράπισμα...
 — Ναι! λοιπόν, σφάζουν και θα σφάζουν τους εχθρους των για να μη μεγαλώνουν και κανουν άλλους εχθρους... Θα λείψετε δλοι και Σέρβοι και Έλληνες, όπως έλειψαν οι Τούρκοι... Θα λείψετε δλοι η θα γινετε Βούλγαροι!...
 — Μου εχαν ειπή, Τάνιε, δια τας άρχάς σου αυτάς, ομολογώ όμως οτι δεν της έπιστευσα... ελεγα πάντοτε οτι θα μιλούσε στην ψυχή σου και καμμία σταλαγματιά αιμα ελληνικό... Τώρα όμως, που μόνος τ' ομολόγησες, δεν έχω καμμίαν δυσκοιλαν πια να το πιστέψω... Τα συγχαρητήριά μου...
 — Ψέματα... ψέματα... άνεκραξεν η δυστυχημένη μητέρα, δρμώνσα και αρπάζουσα απο τον ώμον τον ανθυπολοχαγόν. Οι εχθροι του διαδίδουν αυτάς τας συκοφαντίας... μη τον άκουσ' τί λέγει στην παραφορά του... δεν τα πιστεύει κ' αυτός ο τίδος...
 Ο νεώτερος υίός της έπροχώρησε τότε να την καθησυχάση, ενω ο νέος Πορούτσικ, λυσσών ενδομύχως, εχε γίνει χλωμός σαν νεκρός...
 — Αφησέ τα αυτά, μητέρα... να χαρης! ελεγεν ο Φίλιππος με στενοχωριάν... αφήστε αυτάς της δμιλίας... τι της θέλετε!...
 — Να με συγχωρης, θεά μου, διέκοψε και ο ανθυπολοχαγός, αλλά βλέπετε με! επηξε... συγχωρησέ με! ακόμη μια φορά! Ακούσατε όμως

τι ειπε προητέρα; Το σπαθί ειπε, θα λύση το ζήτημα... Έτσι λοιπόν... Αυτό ως άποφασισή...
 "Ας εχουν όμως υπ' όψει των οτι δεν θα παίξουν εκεί κάτω, ουτε θα εβρουν τους Έλληνες που εγνωρίζαν πια...
 Και, χωρίς να στρέψη, ώρησε προς την θύραν, σαν να μη ειχε πλέον εκεί μέσα ουτε θεσιν ουτε κανένα δεσμόν...
 Την στιγμήν όμως αυτήν η θύρα ηνοιόγετο, και εμβαινε μεσόκοπος κύριος, παχύς και με πλατύ πρόσωπον...
 Ο νέος εσταμάτησε...
 — Λαμπρά νέα... ειπεν εκείνος ακτινοβολών και ριπτιών επάνω εις το τραπέζι δέσμην εφημερίδων... Άλλοι θριαμβοι κοντά εις το 'Ιατίλ... Ένας λόγος δικός μας έτσώσισε ενν δόδαληρο σοβικό σύνταγμα... δεν εμεινε ζωντανός κανείς!...
 Η σύζυγός του εκρηψε πάλιν με βαθύν γόον το πρόσωπον εις τα χέρια, ενω η λάμψις του θριάμβου ανέβαινε πάλιν εις τα μάτια του πρώτοτόκου της υιού...
 — Αχι γιατί... γιατί να μη τα κανονίζουν δια τα ζητήματα σαν χριστιανοί... γιατί να μη μοιράζουν οτι εχουν με το καλό, χωρίς να χυθή, πάλιν αιμα, χωρίς να γείνη ο φρικτός αυτός πόλεμος... εδρήνησεν η δυστυχημένη...
 — Χμ! αυτά να τα πης στους πατριώτας σου, τους Γκρίτσι... απήντησεν ο σύζυγός της ύψων τον τους ώμους αν δεν μου ήδελαν αυτοι Θεσσαλονίκη, δεν θα τολμούσαν και οι Σέρβοι να σηκώσουν το κεφάλι των... Αφού το θέλουν όμως, θα τους κάμωμε το χατήρι... Έμπρός μόνον... εμπρός! Και ο Δάνεφ και ο Σάβεφ βλέπω εκοιμήθησαν...
 — Πατέρα! άνεκραξε λάμπων απο χαράν ο νέος Πορούτσικ, λοιπόν οχι!... τα πραγματα εινε τελειωμένα... Πρώ δλίγης ώρος ελάβαμε διαταγήν να φύγαμε άμέσως για το σώμα μας...
 — Ούρρα η μεγάλη Βουλγαρία τότε... Ούρρα! Στην άγκαλιά μου, Τάνιε μου!... θα μου ξαναγορησις πίσω νικητής και την πρώτη καρτα σου περιμένω από τη Θεσσαλονίκη...
 — Θα την λάβης... απήντησεν αποφασιστικώς εκείνος μαζί της όμως θα σου στείλω επί συστάσει από δω και τον εξαδέλφο τον Δημοσθένη, που φεύγει κ' αυτός...
 — Χάχι! άχι!... έαγγαξεν ο Βούλγαρος στρεφόμενος προς τον νέον... Αλήθεια;... φεύγεις και σύ;... Μη φοβάσαι... δεν θα σε προδώσω στην αστυνομία... το καλό όμως που θα εινε ο Τάνιε εκεί κάτω, και θα προσέξη να μη σου σφίξουν πολύ το σκονίλ όταν σε φέρουν δεμένο στην Σόφια... Τάνιε! εχε τον σε παρακαλώ υπ' όψει σου...
 — Αχι! η πληγή σου... το χέρι σου... δεν λες οτι δεν σ' αφίνουν η προδοτικαίς ιδέαις που σουβλας η μητέρα σου στο κεφάλι... Πάντα ένας ανδρας και με το ένα χέρι ακόμη μπορεί να πιάση το σπαθί του και να τραβήξη εμπρός!...
 — Τι ήμπορώ να κάμω και αν είμαι δειλός, πατέρα, το λέγει η ίδια πληγή μου και σās το ειπαν εκείνοι που με ειδαν εις το Λουλέ Μπουργκάς...



* ΜΥΤΙΑΗΝΗ *
 Το ιστορικόν Καστελάκι, όπου άλλοτε οι Τούρκοι εκρέμασαν τους κακούς.

Ο ανθυπολοχαγός εσπίξε τα δόντια να μην άπαντήσει. Χλωμός εμπρός εις τον ανθρωπον άπεναντι του όποιου αι συνθήκαι του εκλειγαν το στόμα, εκαμε ένα βήμα προς την θύραν που θα εκλειετο όπισω του δια παντός...
 — Πολύ καλά... ειπε με βραγχήν φωνήν, εχετε γεά και ο Θεός ως δώση το δικαίον σ' εκείνον όπου πρέπει...
 — Ωρα καλή!... απήντησεν ο Πετκόφ, χωρίς να στρέψη το κεφάλι του...
 — Και σύ;... ερηκολούθησε κατόπιν προς τον νεώτερον υίόν του, δεν θα φύγης εσύ;...
 Ο νέος ένευσεν άρνητικώς, άποφασισμένος...
 — Όχι! ειπε, ακόμη μου πονεί η πληγή μου και δεν μπορώ να μεταχειρισθώ ελεύθερα το χέρι μου...
 — Α! η πληγή σου... το χέρι σου... δεν λες οτι δεν σ' αφίνουν η προδοτικαίς ιδέαις που σουβλας η μητέρα σου στο κεφάλι... Πάντα ένας ανδρας και με το ένα χέρι ακόμη μπορεί να πιάση το σπαθί του και να τραβήξη εμπρός!...
 — Τι ήμπορώ να κάμω και αν είμαι δειλός, πατέρα, το λέγει η ίδια πληγή μου και σās το ειπαν εκείνοι που με ειδαν εις το Λουλέ Μπουργκάς...

— Κανείς δεν εινε δειλός που έχει βουλγαρικο αιμα μέσα του... διέκοψεν εκείνος άποτόμως, αλλά συ έχεις και ελληνικό... Δεν εισαι δειλός, άλλ' εισαι προδότης... Νομίζεις οτι δεν βλέπω εγώ την καρδιά σου και δεν νοιώθω τι σκέπτεσαι;... Αν ήτανε να πολεμήσης για τους Γκρίτσι επήγαινες και με μισό κορμί... Μείνε λοιπόν αφού σ' άρээει εδω με τα παιδια και με της γυναίκες!...
 — Πατέρα!...
 — Ελα δώ εσύ, Τάνιε μου, στην άγκαλιά μου!... εσύ εισαι αληθινό μου παιδί... εσύ δεν έχεις σταλιά αιμα Γκριτσάν μέσα εις τας φλέβας σου... Αυτοι εδω εινε φίδια... φίδια που τρέφω μέσα στο σπίτι μου. Πήγαινε εσύ στην εχρή μου και η Βουλγαρία δεν έχει ανάγκη απ' ανθρωπους σαν αυτόν...
 Ο νέος, χλωμός αλλά με σταθερόν βλέμμα, ειχεν έλθει με εν άκούσιον κίνημα, χωρίς να έννοση πως, δίπλα εις την μητέρα του και τα δύο συμπλέγματα εμειναν μιαν στιγμήν αντιμέτωπα άλλήλων. Το εν συντετριμμένον και άφωνόν, το άλλο άγκαλιασμένον και θριαμβευτικόν...
 — Επειτα πατέρας και υίός, χωρίς να στρέψουν

ἀπλω τὸ βλέμμα, ἐτάβηξαν πρὸς τὴν θύραν, τὸ θυρόφυλλον ἐκτύπησε δυνατὰ ὀπίσω καὶ τὸ δωμάτιον ἔπεσε πάλιν εἰς τὴν σκοπὴν...

Τότε μὲ φλογισμένα μάτια, ἀφίπων τὰ δάκρυά του νὰ τρέξουν εὐλεύθερα, ὁ νέος ἔσκυψε εἰς τὴν μητέρα του, ἔπρησε τὸ ἀγαπημένο κεφάλι τῆς εἰς τὰ χέρια του καὶ τὸ ἐφίλησε σὰν ἀηλιτισμένον.

— Παιδί μου! δυστυχισμένο μου παιδί... ἐθρήνησεν ἐκείνη, σφιγγουσα τὸν ἀγαπημένον τῆς, ἐγὼ φταίγω... ἐγὼ τὰ φταίγω ὅλα... γιὰ τὸ σφάλμα τὸ δικό μου πληρώνετε τώρα ἐσείς!

Καὶ τὰ δάκρυα τῆς μητέρας ἐνώθησαν μὲ τὰ δάκρυα τοῦ υἱοῦ!

Τὸ στρατόπεδον!

Νύκτα... ἡσυχία... ἀστροφεγγιά. Κάτω τὰ σκοτεινὰ ἀντίσημα, ποῦ μπλαινὸν καὶ βγαίνουσι μὲ τὰ τέσσαρα οἱ στρατιῶται σὰν ἀπὸ φαλμαγίας μυρμηκιῶν... αἱ πυραμίδες τῶν Μανλάρων... αἱ ἐφοδιοπομπαί.

Παρέκει αἱ πυροβολαρχαὶ μὲ τοὺς σκοτεινοὺς λαίμους τῶν τηλεβόλων, σὰν κακοποιὰ θηρία ποῦ ἐνεδρεύουσι εἰς τὸ σκότος... αἱ σπηλαὶ τοῦ Μεράρχου καὶ τῶν ἀξιοματικῶν.

Καὶ παντοῦ, εἴτε εἰς ὀμίλους εἴτε μέσα εἰς τὰ ἀντίσημα εἴτε εἰς σπηλαὶς ἀξιοματικῶν, ἀπὸ εἰζωνάκια καὶ ἀπὸ χακί καὶ ἀπὸ χρυσᾶ σιρτητῖα, μίαν μόνον συζήτησιν, μίαν μόνον ἐρώτησιν ἀνυπόμονος καὶ ἀδιάκοπα ἐπαναλαμβανομένης:

Πότε θὰ δοθῇ ἡ διαταγή!

Ἡ διαταγή... ἡ διαταγή...

Νὰ χυμῆξουν ἔμπροσ, νὰ αἰσθανθῶσιν τὸν ἀπιστον σύμμαχον ἔμπροσ εἰς τὴν ξιφολόγησιν των, νὰ ἴδωσιν τὰ γουρουνόσαρκα τῶν νὰ κτυποῦν τοὺς ὄμους, νὰ πάρουν πίσω τὸ αἷμα τῶν ἀδικασατωμένων, τὸ αἷμα τῶν σφαγμένων, τὴν ἀτιμίαν τῆς Ἀγγλίας καὶ τῶν Ἑλευθερῶν...

Αἱ ἡμέραι ὁμοῦ περνοῦν ἢ μίαν κατόπιν τῆς ἄλλης, ἡμέραι ἀτελειώτου ἀνυπομονησίας, καὶ ἡ διαταγή δὲν ἔρχεται...

Τίποτε!... θὰ γελῆγ ἢ εἰρήνη ἔσται, ὅπως-ὅπως! Θὰ τὰ πάρουν οἱ Βούλγαροι ὅλα, καὶ μεις θὰ μείνωμε γελασμένοι, ἔξευτελισμένοι, εὐχαριστημένοι. Καὶ αἴτε νὰ τοὺς κρατήσῃς πιά.

Ἄχ! αὐτοὶ οἱ γραφειάδες... οἱ γραφειάδες...

Ἄγγελιαφόρος!... ἀγγελιαφόρος!...

Πῶς ἀνατριχάζει τὸ πέλαγος εἰς τὰ πρῶτα πεσμάτα τοῦ μελτεμιοῦ!...

Πῶς ἀμέσως, σὰν νὰ τὰ ἐκέντρισε κάποια μυστικὴ δύναμις, τὰ κύματα ὁρμῶν ἐπάνω εἰς τὰ κύματα, οἱ ἄφροι εἰς τοὺς ἄφρους καὶ ἡ πρὶν

γαλνιασμένη θάλασσα γίνεται διὰ μίαν ἀνήμερον θηρίον!...

Ἦλθε... Ἦλθε!

Δὲν εἶνε δούρματος... δὲν εἶνε τηλεγράφος!

Ποιὸς ἠλεκτρισμὸς ἐσπινθήρισε εἰς μίαν στιγμὴν παντοῦ τὴν εἶδησιν... Πῶς τὸ ἔμαθαν ὅλοι εἰς μίαν στιγμὴν... Δάκρυα χαρᾶς θαμβῶνουν τὰ βλέμματά, ἄλλοι ἀγκαλιάζονται καὶ φέλλονται... ἄλλοι χορεύουσι σὰν τρελλοί!...

— Στὴν Σόφια... στὴν Σόφια!... εἶνε ἡ ἴδια κραυγὴ, ποῦ σὰν γενναῖον σύμβολον βγαίνει ἀπὸ ὅλα τὰ στήθη.

Τὴν λόγγην ἐφ' ὄπλου καὶ ἐμπρός.

Ἐμπρός! ἐπάνω στὸν Βούλγαρο, στὸν προγονικὸ ἐχθρό...

Ἐμπρός στὴν δόξα!... στὴν νίκη!

Φτερωμένοι, σὰν ὑπερφυσικά, σὰν δαίμονες, μὲ σφιγμένα δόντια καὶ τὴν λόγγην εἰς τὸ ὕψος τοῦ ματιοῦ ποῦ περὶ σπλάγαις φτερουγίζοντες τοὺς λόφους, τὰς χαρᾶδας, σφίγγοντες ἀματηρὰ ἴλην τοῦ περᾶσματος τῶν... ποιοὶ εἶνε αὐτοὶ ποῦ ὁρμῶν ἔτσι μέσα εἰς τὸ σκότος τῶν ὀβιδίων, μέσα εἰς τὸ σφύριγμα τῶν σφαιρῶν.

Εἶνε παρὰφρονες... Εἶνε ἡμίθεοι.

Ὅχι! Εἶνε οἱ ἀγρόται καὶ τὰ τσαπανόπουδα τῶν ἑλληνικῶν ὀρέων...

Εἶνε τὰ ἐγγόνια τῶν ἐλευθερωτῶν τοῦ 21 καὶ οἱ ἐκδικηταὶ τοῦ 97.

Ἐμπρός στὴν δόξα!... Ἐμπρός στὴν νίκη!...

Καὶ μὲ τὸ σῶμα ὤρμησαν εἰς τὴν νύκην, καὶ μὲ τὴν ψυχὴν ὑψώθησαν εἰς τὴν δόξαν...

Καπνίζοντα χαλάσματα, μαυρισμένους τοίχους, κρουσθημένα πρόματα πατεῖ νὰ περῶσιν ὁ στρατὸς τῶν ἐκδικητῶν...

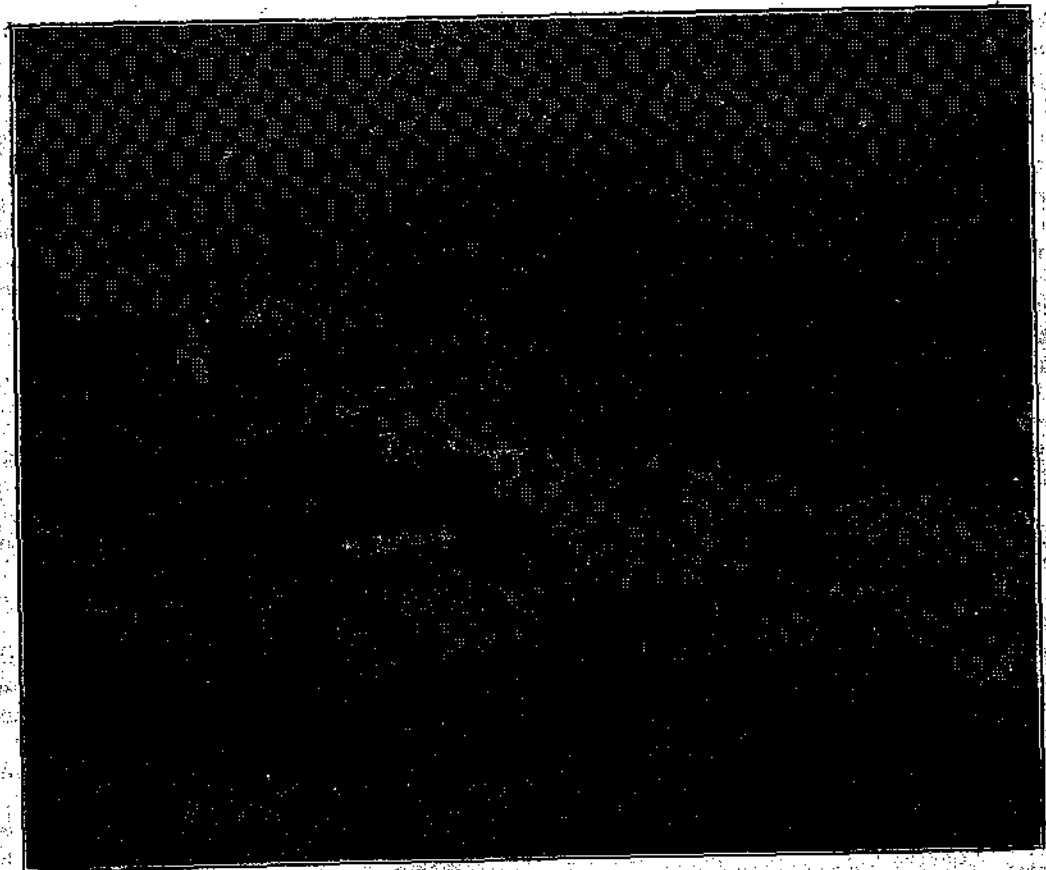
Καὶ γύρω εἰς τὰ καταρρέοντα σπιτία των, αἱματοῦμένοι, μισογυμναί, ἀξιοθρήνητοι οἱ περισωθέντες κάτοικοι, σὰν τραγικοὶ ἥρωες τρομακτικῆς σκηνοθεσίας, τριγυρίζουσι μέσα εἰς τὰ ἐρείπια, καταρῶνται μὲ θρήνους τοὺς φῶνεϊς, καλοῦν μὲ δάκρυα τοὺς ἰδικούς των...

Ἦτο, δὲν εἶνε πιά ἡ Νιγηρία... Βούλγαρος ἐπέρασε!...

Καὶ ἔφαρνα, ἀπὸ μακρᾶν, θόρυβος!

Κάποια συνοδεία φαίνεται νὰ φθάνη... Ἀόχαι λαμπυρίζουσι... Πλήθος ἐρεθισμένον ἀκολουθεῖ...

Εἶνε ἀχμαῶτοι Βούλγαροι, ποῦ μεταφέρουν



* ΜΥΤΙΑΪΝΗ *

Γραφικὴ τοποθεσία μέσα εἰς τοὺς λαίμους.

ται εἰς τὸ Τσαγέζι, διὰ τὴν παλαιὰν Ἑλλάδα.

Βαρεῖς, δυσκίνητοι, πλατυπρόσωποι, μὲ τὰ κοκκινόγυρα κασκέττα καὶ τὰ λουροδεμένα γουρουνόσαρκα, τὸ βλέμμα κάτω καὶ πλάγιας ματιαῖς φόβου, ἄλλοι μὲ κάποια κτηνώδη ἀπάθειαν εἰς τὰ χονδρὰ χαρακτηριστικὰ των, περνοῦν μέσα εἰς τὰς λόγγας ὀλίγων στρατιωτῶν, εἰς διπλοῦν στοῖχον ἀπὸ βλασφημίας καὶ κατάρας.

Ἐνα ἀπὸ αὐτούς, ἔξαντλημένον καὶ ἀλλόφρονα σὰν κνηνημένον ζῶον, πλησιάζει ὁ Δημοσθένης καὶ τὸν ἐρωτᾷ, ἐνῶ τριγύρω οἱ περίεργοι σχηματίζουσι κύκλον. Εἰς ποῖον σνταγμα, εἰς ποῖον λόχον ὑπηρετοῦσε; Μήπως γνωρίζει ἓνα Ποροῦτικὸν Τάνιε Πετκόφ; Ἐνα κόκκινον, καλοκαμωμένον, μὲ μιὰ ἐληὰ ἀριστερᾶ εἰς τὸ πρόσωπον...

Ἐκεῖνος, εἰς τὸ ἀκουσμα τῆς γλώσσης του, σηκώνει τὸ τρομαγμένον βλέμμα· βλέμμα ζῶου ποῦ ἐτοιμάζον νὰ σφάξουν, καὶ κάποια ἑλιπὶς λάμπει μέσα εἰς αὐτό.

— Τάνιε Πετκόφ... ναί... τὸν γνωρίζει...

εἶνε εἰς τὸν λόγον του... σήμερὰ τὸ πρῶτον ἦταν ἔδω... τὴν ὥρα ποῦ τὸν ἐπίασαν τὸν εἶδε ἔκει πάνα.

— Ὁ Τάνιε! ὁ Τάνιε ἔδω!... Ἄ! γρήγορα! Δὲν πρέπει νὰ τοῦ ξεφύγῃ.

Καὶ τώρα ὁ Βούλγαρος τὸν παρακαλεῖ νὰ τὸν προστατεύσῃ, νὰ τὸν βοηθήσῃ, νὰ μὴ τὸν σφάξουν... Αὐτὸς δὲν ἔκαψε... αὐτὸς δὲν ἔκαψε τίποτε... οἱ ἀξιοματικοὶ εἶδαν τέτοιαις διαταγαῖς... Δὲν φταίει αὐτός... οἱ ἀξιοματικοὶ τους... αὐτοὶ φταίγουν... Νά! ὁ Τάνιε Πετκόφ... ὅς τὸν ἐρωτήσῃ ἀφοῦ τὸν ἔρει... αὐτὸς ἔβαζε μόνος φωτιά...

Αἱ φητίδες σκάπτονται βαδύτερα εἰς τὸ μέτωπον τοῦ Δημοσθένη.

— Ἄ! ὁ Τάνιε!... ὁ Τάνιε!... δὲν ἔξεχασε πάλιν τὴν παλὰ δουλειά του... πάντα ὁ ἴδιος... φωτιά καὶ αἷμα... τίποτε δὲν μιλᾷ μέσα του παρὰ τὸ πατρικὸν τὸν αἷμα... παρὰ ὁ πρῶτος γονος Βούλγαρος... Πρέπει νὰ μὴ τοῦ ξεφύγῃ ὁμοῦ!... πρέπει νὰ τὸν πιάσῃ...

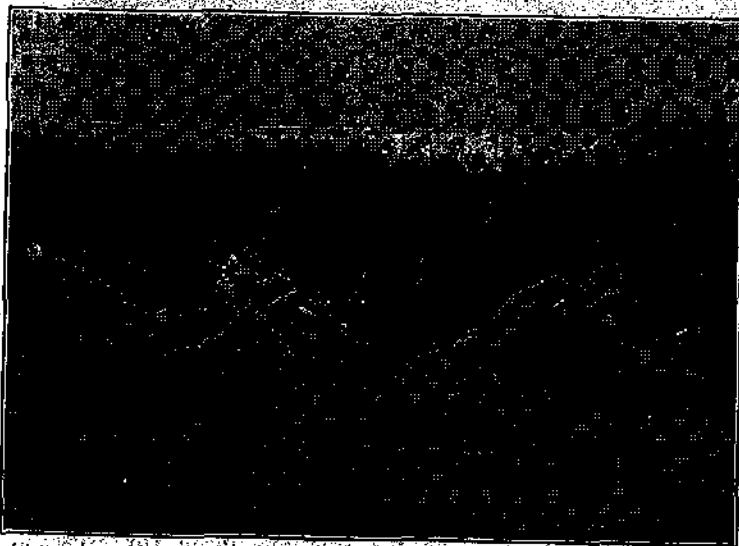
*Α! Τάνιε ήλθε ή άρα μας!
Και με δυο ηδηματα επι κεφαλής της διμοιρίας του ο ανθυπολοχαγός τρέχει να εντακώση τους άλλους...

Φιερωτοί, ακράτητοι, πρώτοι οι δαιμονισμένοι ποταμάδες, έπειτα οι σειραι των χαυφορεμένων στρατιωτών, όρμουν με την λόγην επ' όπλου επάνω εις τον λόφον, ενφ' από τα πλαγινα ύψώματα μια όρειβατική πυροβολαρχία, τοποθετηθείσα εν τάχει, βάλλει με γρήγορον πυρ.

Το σύρλασμα των όβιδων αναμιγνύεται με τον βρονθόν βρονθόν του τηλεβόλου και εις την θανατηφόρον μουσικήν των συνοδεύει ύπόκρουσις το διαβολικόν σφύριγμα των σφουριών.

— Άερασα... άερασα
Είνε ή λέξις της μάχης που έπιασε σαν κυριότις το χλευασμα κατά πρόσωπον του κινδύνου, το γάντι εις το σφύριγμα των σφαιρών.

*Άερας α! σφαιραι... άερας α! όβιδες
Εμπρός!
Και όλα άγγραμμά χίνονται πάλιν ακράτητοι με φοβερόν λαμπύρισμα των γυμνών λογιών.



* Ο ΠΟΛΕΜΟΣ *

* Μέσα εις τους θόρυβους είναι σκαμμένα έρρημα και ένκαταλειμμένα πτώματα στρατιωτών *

*Αλλ' έξαφνα!... αλτ... Η πυροβολαρχία σταματά την βολήν της... Τι τρέχει;... Άμέσως αρχίζουν α! φήμαι την δουλειάν των!... Άγγελιαφόροι που ανεμίζουν μίαν λευκήν σημαίαν... Ένα όλόκληρο σύνταγμα παράδιδες

ται... Τους πιάνουν ζωντανούς, όλους... Μία βοή σαν βροντή που συγκλονίζει τον άέρα.
— Ζήτω... ω... ω... Ζήτω το έθνος... Ζήτω ο Κομματάρος.

Και όλοι οι στρατιώται παράφοροι, από ένα στόμα, αρχίζουν το θούριον του θριάμβου, το αγαπημένο τραγουδι των Μακεδονικών αγώνων, το όποιον έγινε και το τραγουδι του πολέμου αυτού.

Του Βουλγαρισμού ή ψόρα Μακεδόνας δεν μολώνει.

Και οι βροντεροι τόνοι του κήνουν * αντίλαλη τον παιάνα γύρω ή ήχω των βουνών...

Ταπεινωμένοι, κατά τετραδάς, αφήνοντας κάτω ό ένας κατόπιν του άλλου τα όπλα, με τα όποια δεν κατόρθωσαν να στηρίξουν την τυραννίαν των, οι ασημαλωτοι περπατουν μέσα εις στοιχους χαλιφορεμένων στρατιωτών.

Παρέκει, δμιλος αξιωματικών άποπλίζεται και αυτός, και παραδίδει τα ξίφη.
* Χλωμοί, με σκυμμένον κεφαλή, άλλοι πάλιν με κάποιαν περιεργον άπάθειαν εις τα πλάδαρά πρόσωπα, ξεζώνονται τα λουριά των και παραδίδουν τα περιστρώφα εις τας δερματινούς θήκας των.

Μερικοί έξ αυτών ακόμη δεν κατορθώνουν να κρύψουν και την άνησυχίαν των — να είναι άρά γε ή συνειδησις δι' ό,τι έκαμαν;... — και ήλιπουν πλάγια τρομαγμένα βλέμματα εις τους στρατιώτας και τους μαζεμένους χωρικούς.

Μεταξύ αυτών, άμίλητος, τόχα αδιάφορος, με κάποιαν έλαφράν σύσπασιν εις το πρόσωπον στέκεται και ο Τάνιε... ο Τάνιε... ο Έλληνοφάγος... ο θριαμβευτής, που θα έστειλε εις τον πατέρα του δελτάριά από την Θεσσαλονίκην.

Και δίπλα του είναι ο έξαδελφός του, ο θβρισμένος αντίπαλος, ο όποιος επιβλέπει την παράδοσιν των περιστρώφων και των σπαθιών...

Ο Τάνιε δεν προφέρει λέξιν. Η ταπεινωσις να πέση άκριβώς εις τα χέρια του έξαδέλφου του, είναι δι' αυτόν, τον άσπονδον Βούλγαρον, παραπολύ. Πώς να γυρίση πιά να τον κυττάξη; Πώς θα γυρίση πιά εις την Φιλιπούπολιν;...

Μαξί όμως με τον ηθικόν πόνον και κάποιος σωματικός, άπόκομος, που ένεδρευεί από άλλας άρας, και τον όποιον δεν θέλει να προδώση, σπαράσσει τα σπλάχνα του.

Κρύος ιδρώς αναβλύζει εις το μέτωπόν του, και σφίγγει τον λάφυγγά του, και όμως έξακλουθεί να ύπομένη χωρίς να βγάλη μιλά.

Και όταν έρχεται ή σειρά του, ο έξαδελφός τον προχωρεί, παραλαμβάνει το ξίφος του...

— Το δικό σου το σπαθί, Τάνιε, το κρατώ εγώ, να το στείλω εις τον πατέρα σου... να το ξαναφέρω όταν γυρίσης εις την Φιλιπούπολιν και να κάμης άλλοτε καλύτεράν χρήση...

Ο Τάνιε ούτε καν σηκώνει το βλέμμα. Αφήνει εις τα χέρια του έξαδέλφου του το σπαθί και μένει με σκυμμένην κεφαλήν, σκουντίζων, μόνον από καιρού εις καιρόν το μέτωπον από τον ρυακίζοντα ιδρώτα.

Και έξαφνα από τον κύκλον των χωρικών μία γρηά διασχίζει σαν τρελλή το πλήθος, όρμω και επάνω του, ζητεί να οχλήση με τα νύχια το πρόσωπόν του... Δεν είναι άνθρωπος, αλλά άρτυνια...

— Αυτός... αυτός είναι ο κακούργος που έβαλε τους στρατιώτας να μουσικετάρουν το λάζο μου... αυτός έβαζε φωτιά στα σιτία...

Αυτός είναι... τον αναγνωρίζει... ως την αφήσουν να τον οχλήση... να τον σπαρσθή με τα νύχια της...

Το επεισόδιον προκαλεί έντύπωσιν. Όλοι τον κυττάζουν με άποτροπιάσιν, οι χωρικοί γύρω βλάσφημούν, του δείχνουν την γροθιά των και αρχίζουν να δεικνύουν τάσεις επιθέσεως...

Μερικοί μάλιστα απ' εκείνους, που ύπέφεραν από τους Βουλγάρους περισσότερο, όρμουν άποφασιστικοί...

Άς πάρουν πίσω το αίμά των και άς τους κάμουν και αυτούς έπειτα ήτι θέλουν...

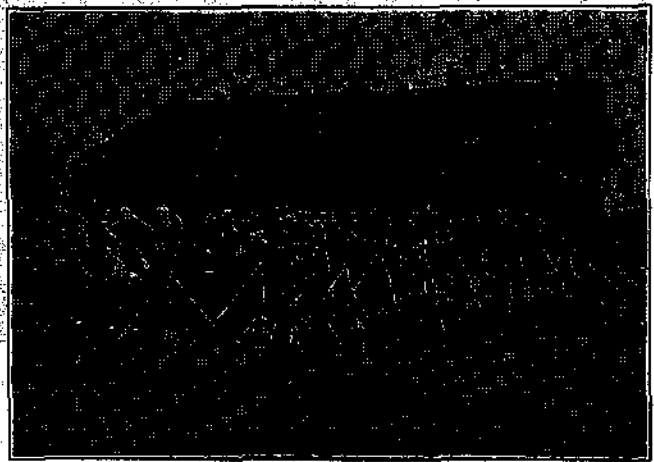
Παλαιαν σώμα προς σώμα σχεδόν με τους άφηνιασμένους, δημηγορών, έξορκίζουν να φανούν Έλληνες και όχι σαν αυτούς, ο ανθυπολοχαγός κατορθώνει να προφυλάξη τον Τάνιε και να τον άσφαλιση πίσω από τους στρατιώτας του.

— Βεβαιώνομαι ακόμη μιá φορά ότι δεν έξέχασες την παληά σου τέχνη, Τάνιε... Έχεις δικαίον όμως! Τέτοια πράγματα δεν είναι άσχημον τρόποταιν για ένα Βούλγαρο... Άμε! πήγαινε τώρα... και αν δεν σε τιμωρήση ή συνείδησις σου, άς σε τιμωρήση ο Θεός...

Και στρέφων προς αυτόν τα νώτα, χωρίς άλλον λόγον, ο νέος έτρεξε πάλιν εις την θέσιν του.

Άλλ' ή τιμωρία, την όποιαν ο ανθυπολοχαγός έπεκαλέσθη, δεν ήτο πολύ μακράν του ένοχου ένεφώλευεν ήδη μέσα εις την σάρκα του.

Δεν είχε γαρή ακόμη ο ανθυπολοχαγός όπισω από τον λόφον, όταν ο πόνος, που έσχιζε τα



ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΟΛΩΝΙΑΝ

Οι Γερμανοί φθάνουν και κατασηνώνουν έξω από ένα μικρόν χωριόν της Πολωνίας.

σπλάχνα του Τάνιε και εις τον όποιον ή θέλησις μόνη είχε επιβάλει σιωπήν, έγινε τόσοσ όξύς, ώστε βόγγος έφυγε από τα χλωμά χείλη του, εμπρός εις τα μάτια του έγύρωσεν έξαφνα ο κόσμος και φέρον τα χέρια εις την κοιλίαν έπεσεν εις τα γόνατα.

Οι φύλακές του, βλέποντες το κίνημα, την κερένιαν όχρότητά του, και ύποθέτοντες κάποιαν κρυμμένην πληγήν, έτρεξαν άμέσως να τον βοηθήσουν και να τον μεταφέρουν εις το χειρουργείον. Εκεί όμως ο Ιατρος που τον εξέτασε, ανεκινάθη έντρομος.

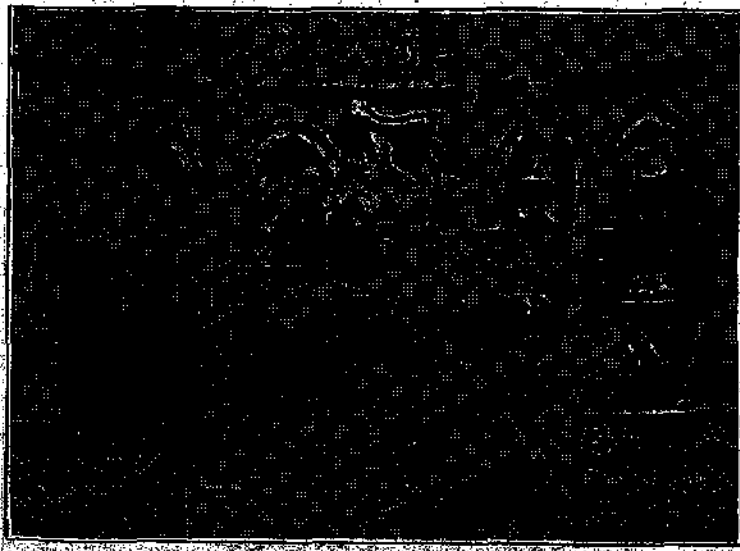
— Γρήγορα!... εφώναξε, αντίσηπτικά... ένα κοσμάκι χολέρας... ένας χολεριών...

Οι στρατιώται άπεμακρύνθησαν με φόβην. Μετ' όλίγον Ιατροί και νοσοκόμοι, με ειδικάς πουκαμίσιας, του έδιδαν τας πρώτας βοηθείας, ενφ' ή είδησις διεδίδετο σαν άστραπη εις το στράτευμα.

Άνθρώπινοι βοηθιαί όμως και περιποιήσεις δεν ώφέλων πλεον τον καταδικασμένον.

Ήτο ή κεραυνοβόλος μορφή της άσθενείας, ή όποια δεν συγχωρεί.

Και όλίγας άρας κατόπιν, μέσα εις ένα ζρεικωμένον σπιτάκι της Νιγρίτας, εις της όποιας την καταστροφήν είχε συντελέσει και το ίδιόν του χέρι, ο νέος Πορούταικ απέδιδε την τελευ-



Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ

Το κατεστραμμένο τοπικό καθεστώς του ναυού τόν Πηγάει μετά την καταστροφή.

κόματα του Κιλίς, ούτε α κλειώρεται της Κρένας, ούτε τὰ πτενά της Κίμβα-Δόγγας που είδαν του Βουλγαροκτόνου την σφαγήν.

Είς την Βουλγαρίαν, από την Σόφριαν έως τας άκτας του Εδέξινου, ή έντύπωσις ύπηρεσε τρομερά, αυτόχρονημα κεραυνοβολητική.

Την αγωνιώδη σιωπήν των πρώτων ήμερών, και τας διαφορουμένας απαντήσεις των έπισήμων, ήρχισαν όλίγον κατ'όλίγον να φωτίζουν με φοβερήν άνταγείαν αι άπαισιώτεροι των φημών.

Πανικοί άσυγκράτητοι, μάχαι με άκαλειας μυριάδων, παραδόσεις στρατών ολοκληγαραία νόνορα.

Τόσαι χιλιάδες αιχμάλωτοι, τόσα τηλεβόλα κυριευμένα, ύλικόν εκατομμυρίων εγκαταλελειμμένον, Σέρβοι και Έλληνες βαδίζοντες προς την Σάφριαν.

Ενόμιζε κανεις ότι κάποιον πέρασμα εξολοθρευτού άγγέλου, κάποια πνοή κεραυνοβόλου και καταστρεπτικής χειρός έμαινετο επάνω εις όλην την Βουλγαρίαν.

Και ό Σάββαφ λοιπόν;... Και ό Ίβάνωφ και ό Δημήτριεφ και ό Κουτίνσεφ, και οι πορθηται της Λουλέ-Μπουργκας και οι πορθηται της Άδριανουπόλεως;... Τι έγινε λοιπόν ό άνήκτορ βουλγαρικός στρατός;

Επειτα, σιγά-σιγά, όπως εις όλας τας περιστάσεις αυτάς, ήρχισαν να άνταπατώνται, να έλαττωνουν πάλιν με τους συνήθεις μύθους, με τους όποιους αι Κυβερνήσεις προσπαθούν να χυσιώσουν το καταπότιον.

Στρατηγικόν σχέδιον... υποχώρησις προσχεδιασμένη... φανταστικά νικαι... χίλιοι δύο παραλογισμοί, δίδοντες την επομένην τόπον εις τας άποτοματιέρας άπογοητεύσεις και εις τας όποιας ένα πρωί έθεσε την καρανίδα ή μακρονή βοή των τηλεβόλων, τα όποια περιέσφιγγον εις σιδηρούν κύκλον την Σόφριαν.

Είς την Φιλιππούπολην, σκιά και νεκρική σιωπή έβασίλευεν εις το σπίτι του νεκμένου.

ταίαν πνοήν του βοηθούμενος άκριβώς από εκείνους των όποιων έφερεν εις τας φλέβας το αίμα και τους όποιους είχε μισήσει ως να ήσαν οι χειρότεροι του έχθροί...

Ήτο θύελλα; Ήτο λαίλαψ; Ήτο νεροποντή;... Ήτο χειμάρρος φουσκωμένος από πλημμυρισμένα ποτάμια που περνά και σαράναι ότι ευρη έμπρός του;... Όχι! Τιποτε!

Ήτο ή άκράτητος όρμη ένός ολοκληρου έθνους; ή τόσον καιρόν πνευμένη άγανάκτησις, ή ύπομονή, ή όποια φθάνει τέλος εις κάποιαν μέτρον...

Ήτο ή δολιότης της Θεσσαλονίκης, ή παρασπονδία της Αγγίτας, αι άδιάκοποι κακοπιστία, αι άτιμιαί έναντίον των άπροστατευτών ελληνικών πληθυσμών...

Και όλα αυτά έμαζεύθησαν, έφουσκωσαν, συνεκεντρώθησαν σαν ούρανός γεμάτος με βουρκομένα σύννεφα που κατεβαίνει όλονέν χαμηλότερα, να πνίξη ένα άμαρταλόν κόσμο.

Και, έξαφνα, τα δύο ρευστά προσήγγισαν, ή ένωσις έγινε, ή λαίλαψ έξερράγη. Αι άντίθετοι δυνάμεις έξέσπασαν μαζί εις χίλους κεραυνούς, εις χύλιας βροντάς, και ή νεροποντή έσάρωσε το αίκοδάμημα του άδικου...

Πού εινε;... Πού έστίαθησαν;... Πού έχάθησαν;... Δέν τους έκράτησαν ούτε τα δεκαπλά χαρα-

Ο Πετκόφ, κεραυνοβολημένος, έπήγαινε ήρ-χετο, προσέπαθει να έλπιση, κατέπιπτε πάλιν και επανήρχετο εις το σπίτι του άλλόφρων, παρ'όλίγον άπόσληκτος.

Ο νεώτερος υίός του δέν έβγαίνε σχεδόν έξω: αιωνίως κοντά εις την μητέρα του, ή όποια κλειομένη έκαρδιοκτυπούσε, έκλαιε και προσήρχετο...

Έννοείται όμως ότι και μέσα εις την οίκίαν ή κοινή ζωή είχε γίνει κόλασις! Ούτε εκείνος ούτε ή μητέρα του έτόλμων να συναντήσουν τον μαινόμενον σωβινιστήν.

Και μίαν ήμέραν έφθασε έξαφνα ένα γράμμα του Δημοσθένη. Γράμμα λακωνικόν, με δύο μόνον λέξεις, το όποιο έπεσε ως κτύπημα καταπέλτου εις τον Πετκόφ.

Γραμμένον εις το γνωστόν ήρωικόν χαρτάκι του Έλληνοτουρκικού πολέμου, με τον σημαιοφόρον εζώνα και το ελληνικόν στέμμα, έλεγε μόνον τα εξής:

«Κέριε Πετκόφ,

Ο Τάνιε ατήν την στιγμήν, αιχμάλωτος μαζί με τους συντρόφους του, βαδίζει διά τας Αθήνας. Εδνυχώς έφθασα την κατάλληλον στιγμήν να τον σώσω από την δικαίαν τιμωρίαν των χωρικών, έμπρός εις τας σφαγάς τας όποιας και εδω άνυχώς επανέλαβε...

Το ξίφος του το κρατώ έγώ δια να σάς το στείλω ασφαλώς εις πρώτην εδκαιρίαν.

Πρόθυμος να σάς υπηρετήσω πάλιν, άν παραστή ανάγκη. Δημοσθένης.

Το κτύπημα υπήρχε σαν αληθινόν κέντρισμα εις τα πεσυρά της τίγριως. Ωρυγμός έφυγεν από τα σφριμένα χείλη του!

Όχι! ψέμματα... αδύνατον!... Αδύνατον να εινε αιχμάλωτος... καλύτερα τον ήθελε χιλιας φοραίς πεθαμένον... Έβρουχήθη, κατηράσθη, έτρεξεν εις την Σόφριαν, έπέστρεψεν άπρακτος, έκρουψεν όσον ήμπορούσε την είδησιν, τέλος όμως έπροδόθη και ή αιχμαλωσία του Πετκόφ έγινε εις όλους γνωστή.

Και την ήμέραν εκείνην, πρώτην ήμέραν του μοιραίου πολέμου, υίός και μητέρα, πεσμένοι ό ένας εις την άγκαλιάν του άλλου, έκλαυσαν μαζί προς την Θεϊαν Πρόνοιαν δάκρυα ευγνωμοσύνης και άνακουφίσεως.

Άς έχη δόξαν ό Θεός! Εκεί που ήτο δέν έφοβούντο τίποτε πλέον. Και τώρα άς έγινετο ότι ήθελε!...

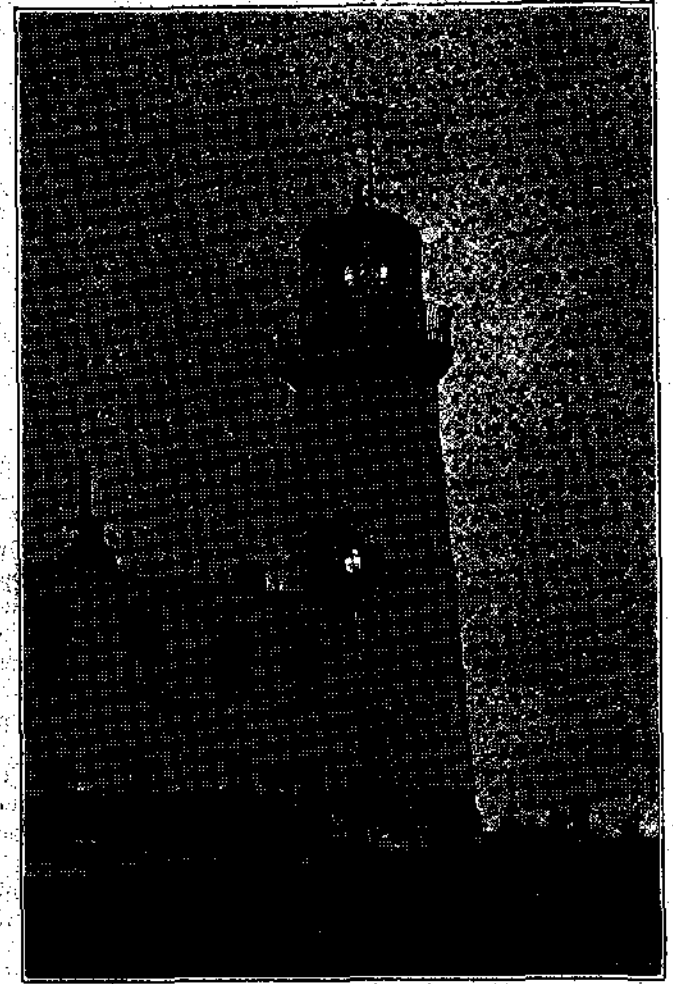
Η χαρά των όμως δέν έπρόφθασε να διαο-μηση πολύ.

Δύο ήμέρας κατόπιν το έπίσημον δελτίον άνήγγειλε τον θάνατον του Πορούταικ Τάνιε Πετκόφ, μαζί με δύο άλλα όνόματα συντρόφων του άξιοματικών, άποθανόντων, όπως έλεγεν ή άνακοίνωσις, εις χειρας των Έλλήνων.

Η είδησις αυτή ήρκεσε να γαλβανίση πάλιν τον Πετκόφ.

— Καλύτερα! καλύτερα το ήθελε έτσι... αυτό έδιδε μίαν λαβήν εις την άγρίαν μνησκαίαν του.

Με τον Τάνιε αιχμάλωτον δέν ήμπορούσε παρά να εινε ταπεινωμένος και να έντρέπεται... Με τον Τάνιε όμως σκοτωμένον, δολοφονημένον από τους Έλληνας, ήμπορούσε να όμιλη, να



ΔΥΣΤΥΧΙΣΜΕΝΟΝ ΒΕΛΓΙΟΝ

Ο πόργος ένός έργοστασιου εις το Βέλγιον, διάτρητος από μίαν όβίδα των Γερμανών.

κατηγορή, να ύβριση. Και με το δελτίον εις το χέρι, κραδαίνων ως λάφυρον το άφρονον χαρτί, όδησε θριαμβεύων εις το δωμάτιον της σύζυγου του.

— Νά! τον σκότωσαν... τον σκότωσαν οι δικοί σου... Άκούς; Νάτο... επίσημον... μέσα εις το στρατόπεδόν τους... τον έδολοφόνησαν... χάρουν τώρα... ευχαριστήσουν το αίμα του παιδιού σου... χόρτασε...

Η δυστυχισμένη, με τρισιμέγιστα αλλόφρονα μάτια, χωρίς στεναγμόν, χωρίς φωνήν, έπεσε δια μιās κεραυνοβολημένη. Άλλ' αυτό δεν έκαμνε την δουλειά του Βούλγαρου... δεν βιανοποιεί το πάθος του...

— Οι δολοφόνοι... οι κακούργοι... οι πατριώται σου... το αίμα σου που έμαγείωσε την γενιά μου. Όλους να μη σάς έχω εδώ να σάς αφήσω το λαούγγι... να σάς πατήσω χάμω τα μυαλά...

Και με το τηλεγράφημα σφιγμένον κοντά εις το λιποθυμημένον κεφάλι, κοκκινόμαυρος, με τα μάτια θολά και τας φλέβας του προσώπου πεταγμένας, ύψωσε το χέρι να κτυπήση, σαν να έκτυπούσε εις αυτό όλην την μισημένην ελληνικήν φυλήν... Τό χέρι αυτό όμως ήρθε εμπρός εν άλλο άποφασισμένον χέρι, τό όποιον τό άρπαξε... εν άλλο σώμα τό όποιον παρενετέθη!

— Όχι! πατέρα... έλεγε ο νέος, έως τώρα νομίζω σ' έσεβάσθηκα και δεν άκουσες ούτε λόγο από τό στόμα μου... αλλά όχι έως αυτού.

— Πώς;... άνέκραζεν εκείνος, μανιακός διτι εύρισκεν αντίστασιν εμπρός του, αν όχι εις τό πράγμα, τουλάχιστον εις την πρόθεσιν... τολμάς εσύ να μπής εμπρός μου... εμπρός μου μέσα εις τό σπίτι μου;... Έξω άμέσως!... προκλήτ κόρον... Γκροτσάν... Έξω και σ' κι αυτή... έξω από δω μέσα... Δεν έχω πια γυναίκα ούτε παιδί... Άκουσες;... Έξω από τό σπίτι μου!

— Καλά! άρθρωσεν ο νέος, θα γίνη όπως τό ήθελήσατε... Δεν θα μείνωμε εδώ μέσα πλέον, ούτε έγω ούτε η μητέρα μου.

— Νά ξεκουμισθήτε και οι δυό άμέσως... να ζήσετε εις τόν δρόμο ζητιάνοι... να φύγετε στην λυκοφωλιά που έβγήκατε.

— Εστώ! έγω με δύο χέρια που έχω, θα είμαι άνάξιος αν δεν ήμπορέσω να ζήσω μια μητέρα που έχω εις τόν κόσμο αυτόν... Έγυστε ύγειαν! Θα ξαναϊδίητε την γυναίκα και τό παιδί σας, μόνον όταν μόνος αδοθήσθητε την ανάγκην των.

Και ενώ σαν κυκλών ο Βούλγαρος όρμα προς την θύραν, ο νέος έσκυπτε εις την αγαπημένην άσπρισμένην κεφαλήν, η όποία του έμεινε μόνη πλέον εις τόν κόσμο, προσπαθών να την σπνερέρη με τρέμοντα χέρια και δαηλισμένα φιλήματα.

— Μητέρα μου... δυστυχισμένη μου μητέρα...

Άλλ' ο Θεός δεν ήθέλησε να πληρωθή τόσον άκριβά από τά άξιοθήρητα θύματα του ύπολογισμού και της ελαφρότητας τό έθνικόν άμάρτημα, δια τό όποιον υπεύθυνοι ήσαν άλλοι.

Και την επομένη άμέσως τηλεγράφημα της ρωσικής πρεσβείας, προς την όποιαν είχαν απευθυνθή, άνήγγειλε εκ μέρους του ελληνικού στρατηγείου ότι ο Πορούτσι Τάνιε Πετκόφ, του 11 πεζικού συντάγματος, απέθανεν εις τό ελληνικόν χειρουργείον της 7 Μεραρχίας χολερόβλητος.

Η τελευταία αυτή είδησις, περισσότερον άκόμη και αν ήγγέλλετο ότι ο υιός τον επέθανε με βασανιστήρια, υπήρξε και τό τελευταίον κτύπημα δια τόν Βούλγαρον.

Και ενώ η γυναίκα του συντετριμμένη, αλλά με δάκρυα εύγνωμοσύνης εις την Θεϊαν Πρόνοιαν, ότι δεν επέτρεψε σφαιραι ιδικών της να φονεύσουν τό αίμα της, έπιπτεν δλολύζουσα εμπρός εις τας εικόνας, εκείνος τρομερός, άγριος, εκλείνεται εις τό γραφείον του, περιπατών επάνω κάτω σαν θηρίον άνημερον, χωρίς ν' άκούη και να βλέπη κανένα...

Και δύο ημέρας κατόπιν τό άτμόπλοιον της γραμμής Άγγιάλου—Κωνσταντινουπόλεως έδέχεται επιβάτας του ένα τραγικόν ζεύγος, εις τό όποιον άλλως τε δεν επρόσεξε κανείς.

Μίαν μαυροφορεμένην γυναίκα, της όποιας τό σκιμμένο πρόσωπον εκέπαζε μελανός πέπλος, και ένα υψηλόν νέον με θλιμμένην φυσιογνωμίαν και ο όποιος την υπεστήριζε.

Ήσαν μητέρα και υιός, αφίνοντες δια παντός τόν τόπον όπου εγεννήθησαν, την Βουλγαρολατινημένην πατρίδα, δια την Κωνσταντινούπολιν, όπου έζη ένας μακρονός των συγγενής.

Μαζί μ' αυτούς όμως, υπεράνω των κεφαλών των έφαινετο συμπορευομένη μια μεγάλη και φατεινή μορφή, ύπεροχος Άντιγόνη, της όποιας τό φωτοστέφανον υφάνθη εις την πάροδον των αλώνων με αυταπάρησιν, με θυσίαν, με ήρωϊσμούς και δλοκαυτώματα...

ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΑΝΑΓΡΑΣ

ΑΠΟ ΤΑ "ΔΡΑΜΑΤΙΚΑ ΟΡΑΜΑΤΑ,"

ΤΟ ΚΥΜΑ ΤΟΥ ΣΕΙΣΜΟΥ

* ΔΙΗΓΗΜΑ *

Εκείνη τη χρονιά είχαμε αφήσει την έξοχή μας, και για να ιδούμε νέους τόπους, επήγαμε στην Πορτογαλία, σ' ένα χωριουδάκι παραθαλάσσιο, έξω από την Λισαβώνα.

Τό σπίτι που είκασιμα ήταν κοντά σ' ένα ποταμάκι, και στη ρίζα ενός βουνού, γεμάτου από πεύκα. Απέναντι μας εν άλλο βουνό, πευκόφυτο κι αυτό, μάς έκρυβε την ανατολή του ήλιου, κ' έφερετε κάθε πρωί πολύ να περιμένωμε ως που να τόν ιδούμε ν' ανατείλη. Μα τό βράδυ από την κορυφή του βουνού πρώτο και καλλίτερο μάς έχαιρετούσεν ένα μεγάλο άστρο.

Τό ρουάκι, κάτω από τά παράθυρά μας, εκλάρουζε γλυκά στην ήσυχίαν της νύκτας, και στά έξαστερα ρεϊθρά του έπαιζαν σαν χρυσόφειδάκια ή άκτίνες του άστρου μαζί με της κοκκινωπές άκτίνες του γειτονικού φαναριού. Ένα μεγάλο πέπλο, ψηλό, εμπρός εις τό παράθυρό μας, σαν κάποια στοιχειωμένη ψυχή, πολλές φορές κρυφομυλούσε με τ' άεράκια της νύκτας, σαν να έλεγαν μαζί παράξενα μυστικά, και πολλές φορές έγευρε τας κλώνους του έδωθε προς τό παράθυρο, σαν να ήθελε να ιδή τί εκάμναμε έμεις μέσα στο σπίτι, και τί εκάμναν τά χαριτωμένα χελιδονάκια, που κάτω από την στέγη, έβγαναν τά κεφαλάκια έξω από την φωλιά και κτύπαζαν, άκίνητα, κτύπαζαν σαν φοβισμένα και σαν να μάς έδειχναν με τή σιωπή των ποιά εύτυχία έκρυβε μέσα στη ζεστασιά της ή φωλίτσα των...

Βκείνες της ημέρας έγινοντο σεισμοί σ' όλη τη χώρα, μα ελαφροί, χωρίς να φοβίζον πολύ τόν κόσμο, γιατί τους είχε πλέον συνηθίσει. Ός τόσο, πολλοί άνθρωποι περιπατούσαν έξω στους κάμπους, αντί να μένουν μέσα στα σπίτια. Έβγαίνα κ' έγω συχνά με την Άγνη περιπατο, πέρα στον κάμπο και κοντά στη θάλασσα. Μέσα σ' άνθισμένα λειβάδια έκτυπάζαμε κάτω από τόν ίσσιο κάποιος φιλύρας ποιά λουλούδια ήσαν ψηλότερα από τάλλα, και, σαν

βασιλισσες, έσηκωναν τό άνθισμένο κεφάλι όρθά κατά τόν ουρανό. Πίσω από τόν κάμπο, επάνω σ' ένα λόφον, ήσαν κτισμένα μερικά σπίτια και κάμποσες βίλλες. Πιο πέρα, σ' έναν άλλο μικρό λόφον, έφαινετο ένα μοναχικό σπιτάκι άκωτοίητο, και κοντά στην αυλή του ένας μεγάλος πλατάνος άπλωνε τά κλαδιά του σαν χιλιάδες χέρια παρακλητικά στον ουρανό. Τό κορμί του πλατάνου, φαγωμένο έδω κ' εκεί και γδαρμένο σαν από τά δόντια του χρόνου, ήταν τόσο χονδρό, που δυό άνθρωποι δεν θα μπορούσαν να τ' άγκαλιάσουν. Μιά φυσική πηγή με λίγο νεράκι έκρεγε στη ρίζα του.

Έπερπατούσαμε με την Άγνη κάτω στον κάμπο, μόνοι, κ' ο ένας κοντά στον άλλον. Έσκούβαμε κ' έχαιδεύαμε κανένα λουλουδάκι—δεν τό κόβαμε—και αυζητούσαμε για τόν γάμο. Εκείνη επρόσεχε να μη πατήση κανένα έντομο απ' εκείνα που χιλιάδες πετούν και σέρονται μέσα σ' άνθοςπαρμένα λειβάδια. Μας συντρόφευε κι ο μεγάλος σκύλος της σπιτονοικοκυρής μας, ο Μπερναρδίνος Μπρούνος. Αβτός ο σκύλος, εκεί που περπατούσαμε οι δυό, έρχόνταν ανάμεσό μας κ' έχώριζεν έμην απ' την Άγνη, και χωρίς λόγον ουβλιαζε, κ' έαύταζε σαν τρομαγμένος τότε κατά τη θάλασσα και τότε κατά τό λόφο και τότε, πίσω απ' αυτόν, ένα πολύ ψηλό βουνό, σκεπασμένο με μια σταχτιάν όμίχλη. Κ' ήταν χυμένη την ημέραν εκείνη γύρω σ' όλην τη φύσι μια μονγαδά, χωρίς άέρα, χωρίς πνοή. Φαίνεται οι σεισμοί έξακολουθούσαν άκόμη, μα χωρίς να τους νοιώθουμε έμεις στο ύπαιθρο.

Η Άγνη μου έλεγε—άκόμη για τό γάμο κουβεντιάζαμε—πως φοβείται να πανθρευθή, γιατί δεν ήξευρε τί χαρακτηρισά θα είχε ο άνδρας που θα πήρη. Αν εύρισκε κανένα ν' άγαπήση, θα τόν έατεφανώνετο άμέσως. Μ' αν δεν εύρη, καλύτερα θα έμενε άνύπανδρη. Γιατί να δεθί στη



ζωή μ' έναν άνδρα που ως τα χθές δεν θά τον έρωσες; Καλύτερα να περάση μόνη τους αν-
θινούς της ζωής.

Κ' εγώ της έλεγα:

— Γιατί τόσα φοβέσαι; Μήπως θά ζήσης
χλεια χρόνια; Μήπως ήξεύρης αν θά ζής ως
αύριο; Μήπως γνωρίζης αν κι αυτός που θ' αγα-
πήσης, θά μπορέση να γεμίση τη ζωή σου με της
προσοδοκίες που τρέφεις γι' αυτόν; Πάρε τον
πρώτο που θά διαλέξης, και προχώρησε, προ-
χώρησε στο γάμο, μη δειλιάσης. Διάλεξε τον
πρώτο που θά καταλάβης πως μπορεί να σου
επιμορφώση λίγο τη ζωή, και άφησε τους φό-
βους... Μόνον έμένα μην πάρης.

— Θα έπαιρνα έσένα, μα κάτι μ'ας χωρίζει,
κάτι με διαχωρεί από κοντά σου.

— Προχώρησε, προχώρησε, χωρίς έμένα...

— Μα τί μ'ας χωρίζει, καλέ μου; Τίποτις δεν
βλέπω... Ο Μπρούνος σέρνεται επάνω μου...
Έξω κ' εγώ; Να δ' ο σκύλος, με κύνταζε, και
φεύγει... φεύγει κι' αυτός!...

II

Εκείνη τη στιγμή έγινε ένας μεγάλος σει-
σμός και μία μεγάλη βροχή, σαν από μακρινό κα-
νόνι, άντηχησε κάτω στη γη, κ' επάνω στον
ουρανό. Ο Μπρούνος μ'ας άφησεν ξαφνικά,
έτρεξε στη ρίζα ενός δένδρου, έπεσε χάμω και
άρχισε να ουρλιάζει τρομακτικά. Από το χωρι-
σούδα του λόφου είδαμε να βγαίνει πυκνός
καυρνιάχτος, και το έρημιό σπιτάκι στον άλλο
λόφον έσοφοβελιάσθησε σε χαλασμάτα. Ένας
τοιχός του μόνον έμεινε όρθος με την πόρτα
πρός τη θάλασσα. Κ' είχε μείνει κλειστή η πόρτα
με τον σιδερένιον σύρτην από πίσω βαλμένον στη
θηλιά. Μόλις συνήλθαμε απ' το φόβο — η Άγνη
είχε τώρα σφιχθή στο πλευρό μου, μ' αγκαλιάσε
με τόνα χέρι και με άλλο έκαμε το Σταυρό
της — μόλις συνήλθαμε, το βλέμμα μας έπεσε
στο μικρό χωριό που, σαν να κάπνιζε γκρεμι-
σμένο, έδιωχνε λες τους κατοίκους του σαν τρελ-
λους, κι' άκουσαμε φωνές, θρήνους, κλάματα. Η
γη άκούμα έσειόταν κάτω από τα πόδια μας...
Ένας άλλόκοτος φόβος μ'ας έπήρε, κι' άρχισαμε
να τρέχαμε κ' έμεις, χωρίς να ξέρομε που πάμε.
— Πάρε με από το χέρι — μου είπε η Άγνη,
κ' έτρεμα. Μη φεύγης από κοντά μου, σε παρα-
καλώ — έπρόσθεσε, κ' έσφιγγε το χέρι μου δυ-
νατά, σαν να θέλεις να το κολλήση μαζί με το
δικό της.

— Μη φοβάσαι! — της είπα — για σένα είμαι δώ.

Είχαμε φθάσει στο λόφο που ήταν ο πλάτα-
νος με το χαλασμένο τώρα σπιτάκι. Από το τρέ-
ξιμον η Άγνη είχε λαχανιάσει.

— Διψώ! μου είπε. Λίγο νεράκι.

Η πηγή στη ρίζα του πλατάνου είχε στερέ-
ψει την στιγμή εκείνη. Λίγο θολό νερό είχε
ξαφνα άναβρουναι. Η Άγνη έβούτηξε σ' αυτό
το δάκτυλο της κ' έδρόσισε το στόμα της. Μα
σε λίγο ήλθε τρέχοντας και λαχανιασμένος ο
Μπερναρδίνος κ' εκατάπιεν όλο το θολό νερό.
Κι' άρχισε πάλι ν' άλγυα κατ' επάνω μου και
να κυτάζει κατά τη θάλασσα.

Τότε άλλο βουητό κι' άλλο μουμπουνητό έτα-
ραξε τη γη και άντηχησε στον ουρανό. Κάτι
κομμάτια βράχων από τ' άντικρινό βουνό έπε-
σαν κάτω στη λαγκαδιά. Ο σκύλος ουρλιάζε
δυνατά.

— Κύνταζε καί! Κύνταζε! μου είπεν η Άγνη
τρομαγμένη, και μουδειζε τη θάλασσα.

Θέε μου! Τι να ιδώ! Είχεν όλ' η θάλασσα
σηκωθή, σαν ένα τεράστιο κύμα, ψηλά ως στη
μέση τ' ουρανού, κ' έρχόταν όλη κατά τη στε-
ρηά, κατ' επάνω μας. Στην άσχη, δεν εκατά-
λαβα τί ήταν μου επάνημε σαν σύγνεφο.

— Έγαθήκαμε! φωνάζει η Άγνη, και κυ-
τάζει δεξιά και άριστερά, έτοιμη να μ' αφήση
και να φύγη.

— Που πάς; της είπα. Θαρρείς πως θά σωθής
μόνη; Έδώ, κοντά μου, έπλάσθηκες να μένης
στο πλευρό μου θά είσαι πιδ ασφαλισμένη,
κι' αν χαθώ εγώ, θά πάμε μαζί.

— Συχώρεσέ με... Ναί, μαζί σου καλύτερα.

Κι' άρχισε να κλαίη σαν παιδί από τον φόβο.
Και μουσφιγγε τα χέρια δυνατά. Κ' ένόμισα
εγώ πως έγκρεμιζόμουιν εκείνη τη στιγμή στην
άβυσσο μαζί της. Ένοιωθα το κορμί της δίπλα
μου να παγώνη. Τα μάτια της, σαν να είχαν
αλλοιδιωραίσει, εκύνταζαν στο χάος χωρίς βλέμμα.
Έγώ έσυλλογιζόμουιν, σαν με πολλές και σαν
με καμιά αισθησι. Τι θά γίνωμε; Τι θά κά-
μωμε; Πώς θά σωθούμε; Δεν τολμούσα να κυ-
τάξω το κύμα. Το αισθανόμουιν να τρέχη χιλιά-
δες μιλια την ώρα, και να φθάνη στη στερηά.
Και θά έφθανεν ως εκεί πάνω που ήμαστε
μεις. Θα εσάρωνεν δια στην δομή του — την γην
όλοκληρη, κ' έμας μαζί, και θά χανώμεθα στα
καταχθονία... Πώς ν' άντισταθούμε; Πού νά
στηριχθούμε; Ποιός θά βαστάξη βράχος, δέν-
δρο, τοίχος; Πώς; Να τί είνε η ζωή! Ένα
κύμα σε παίρνει και πάς για πάντα. Χαρά σ' έ-
κείνον που γίνεσαι. Ολύμπιος σ' ένα τέτοιο
κύμα... Έπρεπε κ' έμεις να βρούμε κάπου
στηριγμα. Βράχος δεν ήταν εκεί κοντά, και το
κύμα τρέχει, πετ'...

— Ένα σχοινί! — λέγω της Άγνης — ένα
σχοινί, μία τριχιά να δεθούμε.

— Έτρεξαμε μέσα στο χαλασμένο σπιτάκι. Ο



* Ο ΠΟΛΕΜΟΣ *

* Ένα φορητόν αυτοκίνητον εις τον δρόμον της Ύψου.

Μπρούνος έμπερδεύετο πάντα στα πόδια μας.
Εδθήκαμεν εκεί μέσα ένα σχοινί.

— Που θά δεθούμε; μ' έρωτ' η Άγνη.

— Να εκεί στον πλάτανο, για να μη μ'ας πάρη
το κύμα. Αν πάρη τον πλάτανο, ως πάρη κ' έμας.
Άχ, γέριο δένδρο πως μου επάνημε εκείνη
τη στιγμή! Ησουν το αιώσιο δένδρο της ζωής,
έκεινο που, όπως λέει το παραμύθι, βαστά
επάνω του τον κόσμο, σαν τον Άτλαντα.

Μ' αλλοίμονό μας! Το σχοινί δεν έφθανε να
περιτυλλή έμας και το κορμί του πλατάνου.
Έπειτα και ο Μπρούνος είχε ζαρώσει στη ρίζα
του, και δεν μ'ας ήθελε κοντά του, μ'ας εγαίνιζε,
σαν να ήθελε να δέσουμε κι' αυτόν μαζί μας με
το δένδρο.

— Τι να κάμωμε τώρα; Εφώναξα έτσι άσυ-
ειδίητα μέσα στο άπειρο.

Το κύμα έφθανε από μακριά, κοντοζύγωνε,

κ' ένόμιζες πως όλη η θάλασσα έσηκώθηκε κατά
της γής... Έσφα την Άγνη κοντά μου κ' έτρέ-
χαμε πάλι σαν τρελλοί. Έπήγαμε πίσω από τον
τοιχο του γκρεμισμένου σπιτιού, που μου εφ'α-
νηκε σαν άσπίδα της ζωής.

— Έδώ — είπα της Άγνης — θά προφυλα-
χθούμε. Καιρό δεν έχουμε πλέον. Ίσως άνθέξη
στο κύμα όπως και στο σεισμό. Ίσως πέση
επάνω μας, πριν φθάση το κύμα.

— Α, αυτό το προτιμώ — αναστέναξε η Άγνη.

— Να η πόρτα, κλεισμένη άκόμη με το σί-
δερο. Έλα γλήγωρ Άγνη. Αυτή ν'ε η σωτηρία
μας. Δέσου σφιχτά με την μίαν άκρη του σχοι-
νιού, πριν έλθη ο Μπρούνος και μ'ας έμποδίση
πάλι. Με την άλλη άκρη θά δεθώ εγώ. Μήπως
θέλεις να σε δέσω εγώ, γιατί εσύ τρέμεις...

— Όχι, δένομαι μόνη μου.

Έγώ πριν δεθώ, έθήλιασα το σχοινί στο σί-

δερο της πόρτας σφιχτά, κ' έπειτα έτύλιξα την άκρη στη μέση μου κ' έκομα διπλή θηλιά.

Έτσι δεμένοι εμείναμε, χλωμοί μέχρι θανάτου, πίσω από τη θύρα και περιμέναμε. Δεν έβλέπαμε πλέον το κύμα. Τό νοιώδαμε με μία χροιάδα της καρδιάς, σαν μισοπεθαμένοι.

III

Η Άγνη γιά μια στιγμή ήθέλησε να βγάλει έξω από το κουφωμα της πόρτας το κεφάλι, να προχωρήσει στην άκρη του τοίχου και να ιδεί πέρα.

— Το σκυλί! — μου φωνάζει έξαφνικά — θα το πάει το κύμα, θα το πνίξει! Δεν θα το σώσωμε.

Ένας σφοδρός άερας έφύσηξε με όρμη κ' έπήρε τη φωνή της. Κ' ήλθεν από τη θάλασσα ο άερας, σαν φοβισμένος, σαν να τον έκνηγούσε το τεράστιο κύμα, σαν να ήθελε κάπου να πιασθή κ' αυτός. Κι άρπυξεν ο άερας στην όρμη του την Άγνη. Έφριξα δίως! Δεν ήταν λοιπόν δεμένη; Έσκέφθηκα. Έλύθηε το σχοινί; Κανείς δεν μ' απάντησεν. Ο Μπρούνος είχε κολλήσει στη ρίζα του πλατάνου κουλουριασμένος, κ' ούρλιαζεν άπαισία. Η Άγνη είχε πέσει κατά γής.

— Πιάσε με! μου φωνάζει με μισοσβυμένη φωνή. Σώσε με! Χάνομαι!

Εγώ ήμουν όμως δεμένος. Πώς να την σώσω; Από ένα υπερόσμιο βόγγο, που άντηγούσε σιδήχος, ένοιωθα πώς το κύμα έφθανε. Ούτε χιλια

μέτρα δεν θα ήταν πλέον μακρόν. Κόβω το σχοινί που μ' έδενε στο σίδερο της πόρτας, και τρέχω, και σκύφτω κοντά της.

— Δεν είχες δεθή; την έρωτώ. Πώς έλύθης;
— Δεν είχα δεθή καλά έπιτηδες, με την ιδέα να φύγω από κοντά σου, όταν έβλεπα τον κίνδυνον.

— Κακή! Και τώρα άκόμη δεν ήθελες να δεθής μαζί μου, αφού βλέπεις πώς θα μ'άς ένάσση ο θάνατος, κ' αφού ξέρεις πώς είσαι άδυνατώτερη από μένα, και μια πνοή άνέμου σε ρίχνει κάτω; Έλα γρήγορα, γρήγορα, δέσου πάλι, γιά να χαθούμε μαζί, γιά να μ'άς ρουφήξει ή άβυσσος.

— Θέλω μαζί σου να μ'αι! Μαζί σου στην αιωνιότητα, μαζί σου! Φοβούμαι μόνη! Δέσε με σ'υ καλά στο πλευρό σου. Σφίξε το σχοινί στη μέση μου όσο μπορείς. Να μη χωρισθώ ποτέ από σένα, ποτέ, ποτέ. Καλός είσαι, κακός είσαι, μαζί σου θέλω να χαθώ. Να ή Μοιρά μου, φθάνει... Έρχεται ή Νύκτα...

Δεν είχε τελειώσει τα λόγια αυτά τα κομμένα, κ' ένα κύμα, ένα πελώριο βουνο βυθοπαράσινο, μ' ένα βόγγο παραγμένου άκειανού, ώρμησε επάνω στη στεριά, κ' άφρισε, κ' έσκασε, κ' άπλώθηκε, κ' έφθασεν ως τον πλατάνο. Η πνοή μου επιάσθηκε. Ο Μπρούνος μ' ένα ούρλιασμα, κομματιασμένο στο λάργγγά του, σαν κάτι να έτρωγε, σαν κάτι να έπινεν, άλύχτησε και επάνω μας, μα τον έροούφηξε το κύμα...

Σκοτάδι τριγύρω, κ' ή άπτιγες του μεγάλου άστρου έπαύσαν σαν χρυσοφειδάκια μέσα στα νερά.

(Βίση)

ΔΑΜΠΡΟΣ ΑΣΤΕΡΗΣ



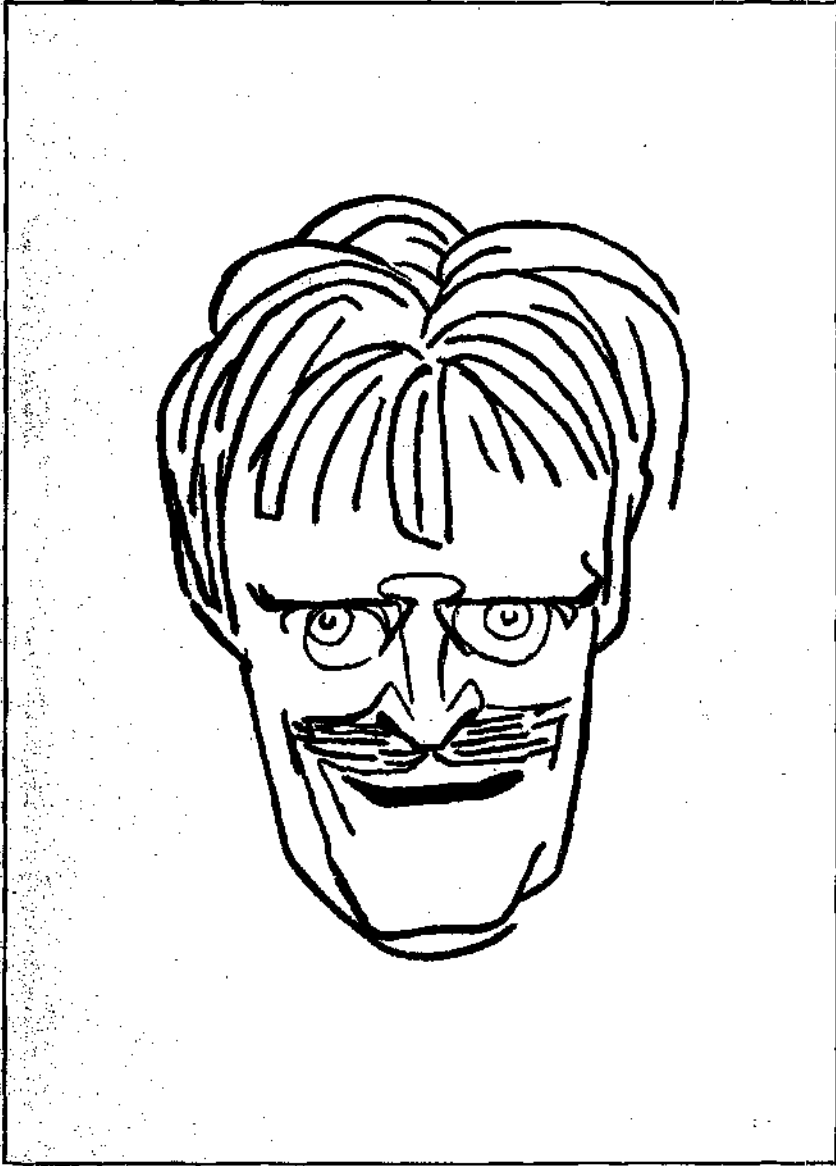
ΠΟΛΕΜΙΚΟΝ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Με των άνέμων τα φτερά
πετοδ'μ' έκει, όπου ή χαρά
έπνιγη από άκρη σε άκρη,
μέσα σε μαύρο δάκρυ.

Με των χειμάρων την όρμη
χινόμασσε, όπου στεναγμοί
ήχοον, αίσινές τώρα,
στη σκλαβωμένη χώρα.

Με τη φωτιά του οδρανού
και την όρμη του κεράντου
τόν βάρβαρον χινοπούμε,
και άλυσίδες σπώδμε.

Με τη δική μας τη ζωή,
δίνου' ελευθερίας πνοή.
Χαρά σ' τον που θα πάει
της δάφνης το κλωνάρι.



Knut Hamsun.

ΚΝΟΥΤ ΑΜΣΟΥΝ

Γελοιογραφία
Όλφ Γκούλμπεργκ